

JOURNALISTI

Suomen Journalistiliiton ammattilehti • 98. vuosikerta 10.2.2022

2 | 22

Media varovaisen
myönteinen
Nato-jäsenyydelle
s. 6

Kiusantekokanteet
yleistyvät eri
puolilla
Eurooppaa
s. 22

Yt-neuvotteluista
tuli muutos-
neuvotteluja
s. 39

Toimittaja Asta Lepän elintaso
romahti yllättäen, ja pian hän
huomasi, miten vääristyneesti
media käsittelee köyhyyttä **14**

KUVA: JUUSO WESTERLUND

Valko-Venäjä on julma maa toimittajille.

s.9

Toimittaja Jukka Vuorio sai nelikymppisenä ensimmäisen vakituisen työpaikkansa.

s.28

Marja Honkonen ● Twitter: @marjahonkonen
marja.honkonen@journalistiliitto.fi

Oikeusjärjestelmän pitää tajuta, jos sitä käytetään kiusantekoon

Vihdoin! Meni viisi vuotta ennen kuin toimittaja ja tietokirjailija **Johanna Vehkoota** vastaan nostetut rikosilmoitus, rikosepäily ja syyte kunnianloukkauksesta kaatui-
vat korkeimmassa oikeudessa 11. tammikuuta.

Vuosien aikana moni ehti jo pelätä, että näin-
kö tässä käy: häiriköiden silmätikuksi joutunut journalisti tuomitaan, koska erehtyi kutsu-
maan rasistia rasistiksi.

Lopulta niin ei käynyt. Korkein oikeus tarkas-
teli tapausta, vihdoin, kokonaisuutena ja totesi,
että kokonaisuudella on väliä. On väliä, millai-
sessa asiayhteydessä sanoja käyttää ja miten niiden
kohde on itse käyttäytynyt.

Päätös oli viisas. Surkeaa on, että matka siihen
oli pitkä ja inhimillisesti raskas.

VEHKOON TAPAUUS ON äärimmäinen esimerkki
siitä, millaiseen pulaan media-alan ammat-
tilainen voi joutua työnsä vuoksi. Sen karu
opetus on, ettei työnsä tekeminen hyvin riitä:
Pahaa tahtova voi silti löytää keinon aiheuttaa

vaikeuksia. Tällä kertaa se oli omille ystäville
suunnattu somepäivitys.

Tässä lehdessä kerromme puolalaisesta jour-
nalistista **Ewa Siedleckasta**, joka tuomittiin
käyttämänsä sanan takia. Siedlecka viittasi trol-
lilin takana olleisiin tuomareihin "trollituo-
mareina".

Siedleckan tapaus on esimerkki kiusante-
kokanteesta, joita kutsutaan termillä "slapp",
strategic lawsuit against public participation. Ne
ovat oikeusjuttuja, joiden tarkoitus on pelotella
ja uhkailla journalisteja ja kansalaisyhteiskun-
nan toimijoita hiljaisiksi.

Kiusantekokanteiden perusteet ovat usein
heppoisia. Silti niistä aiheutuu helposti merkit-
täviä kustannuksia ja prosessit venyvät vuosien
mittaisiksi. Niiden ei tietenkään pitäisi vaikut-
taa journalistien työhön tai tiedotusvälineiden
tekemisiin uutisvalintoihin. Olisi kuitenkin naii-
via ajatella, ettei niillä ole vaikutusta.

Euroopassa slapp-tapausten määrä on ollut
kasvussa. Viime vuosina niitä on edennyt oi-
keuteen useita satoja. Kiusantekokanteet ovat

KUVA: ELLA KIVINIEMI

Kiusantekokanteet ovat oikeusjärjestelmän vastuutonta kuormittamista.

niin merkittävä ongelma, että EU pohtii keinoja puuttua niihin. Ne ovat oikeusjärjestelmän vastuutonta kuormittamista.

SUOMESSA OIKEUSJÄRJESTELMÄ ei tunne slappkanteita. Se ei valitettavasti tarkoita, etteikö meillä osataisi uhkailla oikeusjutuilla.

Tampereen yliopiston tekemässä kyselyssä Journalistiliiton ja kolmen päätoimittajien yhdistyksen jäsenille 35 prosenttia vastanneista kertoi tulleen uhkailluksi oikeustoimilla työnsä takia.

Luku ei kerro sitä, kuinka moni tapauksista eteni uhkausta pidemmälle. Pelkkä katteeton uhkauskun voi silti hiekoittaa toimitusarkea. Työtunteja kuluu, kun mietitään, selvitetään, vastataan ja keskustellaan, pitäisikö juttua muuttaa, pitäisikö kysyä juristilta, oikaista vai ei.

Tietysti journalismia pitää tehdä huolella. Tietenkään jutuissa ei saa olla virheitä. Totta kai kaikkia pitää kuulla.

Mutta aina sekään ei riitä.

Siksi Suomessakin tarvitaan toimia, joilla heppoisten oikeusjuttujen kohteeksi joutuvia voidaan suojella ja auttaa.

VIIME AIKONA ON KÄYTTY keskustelua siitä, etteivät poliisin resurssit tahdo riittää kaikkien rikosten tutkimiseen. Esimerkiksi seksuaali- ja lähisuhdeväkivaltaan liittyvät tutkimukset saattavat kestää vuosia. Jo aiemmin on ollut tiedossa, miten sattumanvaraisesti kunnianloukkaustapaukset päätyvät oikeuteen.

Siksi tuntuu yhä edelleen aivan käsittämättömältä, että juuri Johanna Vehkoon tapaus oli se, jonka poliisi tutki ja jonka syyttäjä päätyi viemään oikeuteen.

Vaan ehkä juuri se tarvittiin herättämään oikeusjärjestelmä huomaamaan tavat, joilla sitä voidaan käyttää hyväksi? Kenties seuraavan kerran, kun poliisi saa tutkittavakseen selvästi kiusallaan tehdyn rikosilmoituksen, laitokselta löytyy ammattitaitoa tunnistaa se heti?

Paska reissu, mutta tulipahan sananvapauden puolesta tehtyä. ●

KUVA: HELI BLÄFIELD

Adile Sevimli kirjoitti jutun runoilija Sirkka Turkan kulttuurisesta perinnöstä.

s.42

Laiminlyövätkö yrittäjätoimittajat eläkemaksuun vai onko järjestelmässä vikaa?

s.24

Kannen/Takakannen kuva: Asta Lepän kuvasi Suvi Elo, Sakari Kiuru / Museovirasto / Takakannen kuva, Emmi Nieminen, kuvitus

JOURNALISTI

Suomen Journalistiliiton
ammattilehti 97. vuosikerta
10.2.2022

VASTAAVA PÄÄTOIMITTAJA /
ANSVARIG CHEFREDAKTÖR
Maria Pettersson 045 6757 401
(vapaalla 28.2.2022 asti)
VT: VASTAAVA PÄÄTOIMITTAJA
Marja Honkonen 050 379 9108

TOIMITUSSIHTEERI /
REDAKTIONSSSEKRETERARE
Manu Martinen 050 310 3036

TOIMITTAJAT / REPORTRÄR
Nina Erho 050 379 8155
Manu Haapalainen 050 501 0716

ULKOASU / LAYOUT
Heli Saarela 050 470 0016

SÄHKÖPOSTIT
etunimi.sukunimi@journalistiliitto.fi
fornamn.slaktnamn@journalistiliitto.fi

VERKKOLEHTI
www.journalisti.fi

TILAUKSET / BESTÄLLNINGAR
Jaicom Oy 03 4246 5383
journalisti@jaicom.com

PAINO / TRYCKERI
Botnia Print, Kokkola
ISSN 1236-3596 (painettu/tryckt)
1458-4271 (verkko/nät)

JULKAISIJA / UTGIVARE
Suomen Journalistiliitto
Finlands Journalistförbund
09 612 2330
PL 252, 00531 Helsinki

SEURAAVA JOURNALISTI 3 / 2022
ILMESTYY 17.3., AINEISTO 9.3.

ILMOITUSMYynti:
www.journalisti.fi > ilmoittajille
044 755 5002

Nuori journalisti on altis vallan väärinkäytölle, kirjoittaa toimittaja Heini Kilpamäki

Heini Kilpamäki, teksti • Aapo Huhta, kuva

HEINI KILPAMÄKI

- 36-vuotias Helsingissä asuva *Ilta-Sanomissa*, *Helsingin Sanomissa*, *Seura-lehtiperheessä* ja *Kanadan Sanomissa* Torontossa.
- Työskennellyt muun muassa *Ilta-Sanomissa*, *Helsingin Sanomissa*, *Seura-lehtiperheessä* ja *Kanadan Sanomissa* Torontossa.
- Filosofian maisteri Turun yliopistosta. Pääaineena kulttuurihistoria. Kirjoittanut tietokirjan *Suomalaisen tyhmyyden ylistys* (Atena 2014).

Joitakin vuosia sitten vanhempi kollega lähestyi kesätoimittajaa, jota tuskin tunsi, mutta josta ei pitänyt. Hän kertoi tekevänsä kaikkensa, jotta kesätoimittajan tie alalla nousisi pystyyn. Konkari kertoisi merkittäville tahoille, ettei kesätoimittajaa kannata palkata. Hän tuhoaisi nuoren toimittajan uran.

Vanhemmalla kollegalla oli vakituinen työ arvostetussa tiedotusvälineessä, auktoriteettia ja hyvät verkostot. Siksi uhkaus oli pelottava.

Todisteet tilanteesta olivat kuitenkin vahvasti kesätoimittajan puolella. Uhkailua selvitettiin esihenkilön ja luottamushenkilön kanssa. Tekijä pyysi anteeksi.

Periaatteessa tapaus hoidettiin työpaikalla niin hyvin kuin osattiin. Silti kesätoimittaja näki tilanteesta pitkään painostavia unia ja halusi pois alalta. Toimittaja säilyttää yhä todisteita uhkailusta siltä varalta, että tulisi tarve puolustautua.

”Hän on edelleen minua voimakkaampi. Hän on vakituksessa työsuhteessa, ja minä etsin töitä.”

SELVITIN JOURNALISTIN (8/2021) juttua varten vallan väärinkäyttöä journalistien piirissä. Yli 40 ihmistä kertoi uhkailusta sekä sanallisesta ja jopa fyysisestä väkivallasta.

Osa oli kertonut kohtaamastaan jollekulle, moni ei. Kukaan ei halunnut puhua nimellään. Syy on valta. Juuri valtasuhteet pitävät huolen siitä, että tapaukset jäävät piiloon, eikä kukaan mielellään puhu niistä edes pienessä piirissä, saati julkisesti.

Toimittaja **Sonja Saarikoski** kirjoitti *Imagessa* helmikuussa 2020 vallan väärinkäytöstä klassisen musiikin alalla. Muun muassa hierarkkisuus, nero- ja sankarimyytit sekä kilpailu synnyttävät rakenteita, jotka mahdollistavat vallan väärinkäyttöä, Saarikoski kirjoitti.

Myös media-alalla ongelmana ovat nuo samat rakenteet. Toimitukset ovat hierarkkisia ympäristöjä, joissa työskentelee usein suuria persoonia. Kilpailemme skua-peista ja ihannoimme sankaritoimittajia.

Me teemme uutisia muiden alojen ongelmista, mutta myös media-ala tarvitsee itsereflektiota ja puuttumista.

TYÖPAIKOILLA MIELUUSTI TOISTELLAAN, että kaikki työntekijät ovat tasa-arvoisia. Se ei ole totta. Jokaisen vanhemman tai vakituksessa työsuhteessa olevan kollegan on syytä tiedostaa oma valtansa suhteessa harjoittelijaan, kesätoimittajaan ja nuoreen määräaikaiseen.

Ala on hyvin kilpailtu, ja se tekee nuoresta kollegasta haavoittuvaisen. Moni vallan väärinkäytön kohteeksi joutunut nielee kokemansa, koska pelko oman uran puolesta on suuri.

Haastattelemani nuoret journalistit kertoivat myös, kuinka työpaikalla syntynyt suhde vanhempaan, vakituksessa työssä olevaan kollegaan alkoi myöhemmin tuntua oudolta.

Yhteisymmärryksessäkin aloitettu suhde on lähtökohdaisesti alisteinen, jos osapuolilla on huomattavasti eri määrä valtaa. Kesätoimittaja ei esimerkiksi välttämättä uskalla jättää uutispäällikköä, koska pelkää, ettei saa enää töitä.

Monet haastateltavani korostivat, että yksi syy vaikene-miseen ovat pienet piirit. Ihmiset eivät halua haastaa tut-tujaan tai ”ravintoketjun” vahvempia, vaan toivovat huo-non käytöksen loppuvan ajan kanssa.

EHKÄ SURULLISINTA ON tapausten ympärillä vallitseva hiljai-suus. On ymmärrettävää, että oikeuden vaatiminen jän-nittää varsinkin sana vastaan sana-tilanteissa.

Tunnistan hankaluuden itsekin. Löytämieni tapausten tuominen päivänvaloon ei ole ollut helppoa. On ollut tilanteita, joissa tekijä on ollut itselleni liian tuttu, jotta olisin voinut jatkaa asian selvittämistä puolueettomana tarkkailijana. Olen myös joutunut miettimään, voisiko jostain tiedosta joutua kärkeille.

Vetoan esihenkilöihin: Miten teillä hoidetaan häirintä-tapauksia? Miten suhtaudutte määräaikaisiin? Mitä työyhteisössä sallitaan ja saako joku erityisoikeuksia? Mit-ten henkilöstöasioiden hoitamista voisi kehittää?

Mediataloilla on jo käytännöt häirintään puuttumi-seen, mutta on tunnustettava, etteivät ne ota kaikkea huomioon.

Koska uhri on kaikkein haavoittuvaisin, on vahvem-massa asemassa olevien kollegojen puuttuttava asiaan. ●

Ilkka-Pohjalaisen vastaava päätoimittaja Markku Mantila kannattaa Suomen Nato-jäsenyyttä ja kannustaa päätoimittajakollegoitaan ottamaan jäsenyyteen kantaa avoimesti.

Media on varovasti kallellaan Natoon, mutta moni päätoimittaja välttelee kannan ottamista

Manu Marttinen, teksti • Jaakko Martikainen, kuva

41,5

Media-alan työsuhteita irtisanottiin tai vähennettiin muilla tavoilla viime vuonna 41,5 kappaletta. Määrä laski selvästi edellisvuodesta (71). Työnsä menetti aiempaa harvempi Journalistiliiton työsuhteisista jäsenistä, 0,6 prosenttia. Se on vähemmän kuin kertaakaan viiden viime vuoden aikana.

Lähde: Journalistiliitto

Tuttu kolmikko jatkaa STT:n siteerauslistan kärjessä – MTV Uutiset nousi neljänneksi. Lue lisää: journalisti.fi

Suomalaiset tiedotusvälineet suhtautuvat varovaisen myönteisesti Suomen jäsenyyteen puolustusliitto Natossa.

Näin voi päätellä *Journalistin* tekemästä kyselystä, johon vastasi 19 päätoimittajaa 21.–26. tammikuuta. *Journalisti* kysyi Nato-kannoista, koska keskustelu aiheesta on vilkastunut viime aikoina Euroopan turvallisuustilanteen kiristyttyä. Kysely lähetettiin sähköpostitse 25 päätoimittajalle 24 tiedotusvälineestä.

Ylestä kyselyyn vastasivat sekä vastaava päätoimittaja **Jouko Jokinen** että uutis- ja ajankohtaistoimituksen päätoimittaja **Riikka Räisänen**.

JOURNALISTIN KYSELYN PERUSTEELLA suurimmalla osalla tiedotusvälineistä ei ole suoraa Nato-kantaa. Tätä linjaa korostavat erityisesti STT:n **Minna Holopainen** ja Ylen **Riikka Räisänen**.

Myös *Suomen Kuvalehden* **Matti Kalliokoski** pitää tärkeänä, ettei lukijalle kerrota, mitä mieltä heidän pitäisi olla jossain kysymyksissä.

"Ei tällaisissa kysymyksissä voi olla välitilassa."

Markku Mantila, Ilkka-Pohjalaisen päätoimittaja

Yksikään vastaaja ei kuitenkaan kertonut oman julkaisunsa vastustavan Suomen Nato-jäsenyyttä. Sen sijaan monen päätoimittajan vastauksessa tuotiin esiin esimerkiksi Nato-option ylläpidon tärkeys sekä viimeaikaiset turvallisuuspoliittiset muutokset Suomen lähialueilla, minkä takia jäsenyys on nyt aiempaa ajankohtaisempi.

"*Kaleva* näkee mahdollisuuden Nato-jäsenyyteen lisäävän Suomen turvallisuutta, ja tästä mahdollisuudesta on tärkeää pitää kiinni", *Kalevan* päätoimittaja **Sanna Keskinen** perustelee.

SELKEIMMIN SUOMEN NATO-JÄSENYYDEN puolesta liputtaa *Ilkka-Pohjalaisen* päätoimittaja **Markku Mantila**. Hän työskenteli aiemmin Naton strategisen viestinnän osamiskeskuksessa Latviassa, ja kertoo kannattaneensa Nato-jäsenyyttä pitkään. Mantilan mielestä Suomi on väärässä porukassa, jos jää Naton ulkopuolelle.

"Suomen paikka on kaikissa sellaisissa läntisissä arvoyhteisöissä, joissa on mukana Suomen kaltaisia demokraattisia oikeusvaltioita", Mantila sanoo.

Mantila toivoo, että asia ratkaistaisiin pian suuntaan tai toiseen.

"Suomen pitää päättää, että haluammeko sinne vai emme. Minä olen sitä mieltä, että sinne pitäisi mennä heti."

Nato-jäsenyyttä kannattavat pienin varauksin myös *Helsingin Sanomat*, *Hufvudstadsbladet* ja *Lapin Kansa*. Vastaava päätoimittaja **Kaius Niemi** sanoo, että *Helsingin Sanomien* pääkirjoituslinja on ollut vuosikymmeniä Nato-myönteinen.

PÄÄTOIMITTAJIEN HENKILÖKOHTAISET Nato-kannat ovat pääosin linjassa tiedotusvälineen kannan kanssa, mutta esimerkiksi *Kauppalehden* **Arno Ahosniemi** ja *Karjalaisen* **Pasi Koivumaa** ovat henkilökohtaisesti Nato-jäsenyyden kannalla, vaikka heidän lehtensä eivät sitä virallisesti ole.

Vastanneiden selvä enemmistö ei halunnut kertoa henkilökohtaista kantaansa julkisesti. Muutaman vastauksen perusteluista ilmenee, että Nato-jäsenyys on kuitenkin aiempaa houkuttelevampi vaihtoehto.

Markku Mantila hämmästelee päätoimittajakollegoidensa varovaisuutta. Hän arvelee, että taustalla on pelko lukijoiden reaktioista ja jaloilla äänestämisestä, jos lehti tai päätoimittaja ottaa asiaan kantaa. Mantila kannustaa kollegoitaan selkeisiin ulostuloihin.

"Nyt puhutaan kansankunnan kannalta hyvin keskeisestä strategisesta kysymyksestä. Ei tällaisissa kysymyksissä voi olla välitilassa."

MEDIAN NATO-MYÖNTEISYYS on tullut ilmi myös alan tutkimuksessa. Vuonna 2006 julkaistun *Journalismi taistelukenttänä* -väitöskirjatutkimuksen mukaan journalistit kyseenalaistavat päättäjien vakuutellut sotilaallisen liittoutumattomuuden jatkumisesta. Näin syntyy käsitys, että Suomi aikoo joka tapauksessa liittyä Natoon.

Ylen *Viimeinen sana* -ohjelmassa perjantaina 4. helmikuuta vierailleen väitöskirjan tekijän ja Taloustutkimuksen tutkimusjohtajana työskentelevän **Juho Rahkosen** mukaan median Nato-myönteisyys johtuu "journalismin mekanismista", joka luo kuvaa "vääjäämättömästi lähestyvistä Nato-jäsenyydestä".

Ohjelmassa Rahkonen sanoi, että journalistit etsivät uutiskilpailussa poliittikkoa, jolta saisi mahdollisimman Nato-myönteisen kannan.

"Sehän ei ole uutinen, että Suomen linja olisi ennaltaan", Rahkonen sanoi.

Viimeisessä sanassa käsiteltiin myös *Journalistin* tekemän kyselyn tuloksia, joita Rahkonen kommentoi.

"Omassa tutkimuksessani väitetään, että media on kallellaan Natoon ja tämä [*Journalistin* kysely] vahvistaa sen", Rahkonen sanoi. ●

Lue laajempi juttu aiheesta: journalisti.fi

Tätä mieltä media on Nato-jäsenyydestä

- **Nato-jäsenyyden kannalla:** Ilkka-Pohjalainen, Helsingin Sanomat, Hufvudstadsbladet ja Lapin Kansa
- **Vastustaa Nato-jäsenyyttä:** -
- **Ei kantaa Nato-jäsenyyteen:** Yle, MTV Uutiset, STT, Uusi Suomi, Kauppalehti, Suomen Kuvalehti, Apu, Seura, Turun Sanomat, Karjalainen, Kaleva, Keski-suomalainen, Savon Sanomat ja Nya Åland
- **Ei vastannut kyselyyn:** Iltalehti, Ilta-Sanomat, Mustread, Hämeen Sanomat, Aamulehti ja Satakunnan Kansa

... "Rikosilmoituksen tekeminen oli hyökkäys Johanna Vehkoon työtä ja ammattia vastaan. Tätä oikeusjärjestelmämme eri osat eivät joko ymmärtäneet tai halunneet ymmärtää."

Toimitussihteeri Manu Marttinen *Journalistin* kolumnissa 18. tammikuuta.

... **Jatkoajan Annu Ruotsalainen** on saanut tuta, että lätkästä kolumneja kirjoittava nainen on kova pala joillekin mieslukijoille. Lue lisää: journalisti.fi

Edunvalvontajohtaja Petri Savolainen kuvailee elokuva- ja tv-tuotantojen tes-neuvotteluja lyhyen kisan.

Elokuva- ja tv-tuotantojen palkkoihin kahden prosentin korotus

Manu Haapalainen, teksti • Heli Saarela, kuva

Journalistiliiton tes-kierroksen ensimmäinen sopimus syntyi helmikuun alussa.

Elokuva- ja tv-tuotannon tes-neuvotteluissa päästiin sopimukseen, kun Journalistiliitto, Teatteri- ja mediatyöntekijöiden liitto Teme sekä palvelualan työnantajien Palta hyväksyivät saavutetun neuvottelutuloksen.

Journalistiliiton edunvalvontajohtaja **Petri Savolainen** on uuteen sopimukseen tyytyväinen. Siihen saatiin työmarkkinoiden tämän hetken korkeinta tasoa vastaava kahden prosentin palkankorotus.

”Työmarkkinoilla on tehty myös tätä tasoa huonompia sopimuksia, mutta tässä säilyi sama korotus kuin edellisessäkin sessissä.”

Tv-tuotannoissa usein ongelmallisiksi osoittau-

tuneisiin työaikoihin tehtiin uuteen sopimukseen hyviä täsmennyksiä, Savolainen sanoo. Tahtotila oli työnantajapuolen kanssa yhteinen.

”Teimme jaksamista edistäviä täsmennyksiä työajan tasoittamisesta ja vuorokausilevosta”, Savolainen sanoo.

”Neuvottelupöydässä oli nimekkäitä tuottajia. Heidän viestinsä oli, että he ovat kyllästyneet alalle mainehaitaksi muodostuneisiin rimanalittajiin. Hyvin toimiminen tarkoittaa, että ollaan järjestäytyneitä ja noudatetaan työehtoja.”

Neuvotteluja käytiin noin 1400 elokuva- ja tv-tuotantoammattilaisen työehdoista.

Myös Mediarinki oy:n neuvotteluissa on saatu tulos. Mediarinkin uusi sopimus noudattelee elokuva- ja tv-tuotantoja koskevan sopimuksen linjaa.

Journalistiliitto neuvottelee paraikaa Ylen ja MTV:n työehdoista sekä Ylen freelancereiden Yhtyneet-sopimuksesta. ●

ETELÄ-SUOMEN MEDIASSA, YLESSÄ JA SANOMALLA MUUTOSNEUVOTTELUJA

Etelä-Suomen Mediassa päättyivät tammi-kuussa yt-neuvottelut eli muutosneuvottelut, joiden seurauksena yhtiön koko henkilöstö voidaan lomauttaa enintään 90 päiväksi.

Paikallisjohtaja **Karri Kannalan** mukaan lomautusten määrät pyritään minimoimaan. Yksi keino on, että talvilomia on keskitetty helmikuulle.

”Sen ansiosta helmikuulla on vain yksittäisiä lomautuspäiviä alle kymmenellä henkilöllä koko henkilöstössä. Kun mediamainonnan kysyntä toivottavasti maaliskuun huhtikuussa elpyy, meillä on talvilomat pidetty ja hyvä resurssi töissä.”

Kannalan mukaan mahdollisista tulevista lomautuksista päätetään mediamyyniin vaikuttavan koronatilanteen mukaan.

Ylessä päättyivät tammikuussa muutosneuvottelut, jotka liittyvät alueellisten tv-uutisten uudistamiseen. Alueellisissa uutislähetyksissä ei jatkossa ole juontajia. Yle tarjosi alueellisten uutisten juontajille uusia tehtäviä.

Sanoman aikakauslehtiyksikkö Sanoma Lifestyle aloitti muutosneuvottelut 25. tammikuuta. Neuvottelut koskevat yhdeksän hengen graafikkotiimiä. Uhan alla on enintään kolme työpaikkaa.

Liiketoimintajohtaja **Iiro Kulvikin** mukaan neuvottelujen taustalla on pari vuotta sitten tehty järjestely, jossa graafikot työskentelevät lehtien yhteisessä graafikkotiimissä. Sen kaikkea tuottavuushyötyä ei ole pystytty siirtämään uusiin tehtäviin.

Neuvottelut päättyivät 8. helmikuuta.

Yhteistoimintalaki muuttui vuodenvaihteessa. Uuden lain mukaan yt-neuvottelut ovat nimeltään ”muutosneuvottelut”.

Nina Erho

OIKAISU

Journalistin 1/2022 jutussa aluevaaleista kerrottiin, että vaalit järjestetään Helsinkiin lukuun ottamatta kaikkialla Suomessa. Aluevaaleja ei kuitenkaan järjestetty myöskään Ahvenanmaalla.

100+1-SEMINAARI SIIRTYY SYKSYYN

Journalistiliiton 100+1-seminaari siirtyy jälleen. Maaliskuulle suunnitellun seminaarin uusi päivä on 7. syyskuuta.

Samalla muuttuu seminaarin ohjelma. Uutistoimisto AP:n palkitut toimittajat **Robin McDowell** ja **Margie Mason** eivät esiinny seminaarissa, vaan

pitävät Journalistiliiton jäsenille oman webinaarin jo toukokuussa. 100+1-seminaarin uusi ohjelma julkaistaan loppukeväästä.

Journalistiliitto täytti viime vuonna 100 vuotta. Liiton juhlaseminaaria suunniteltiin aluperin jo lokakuulle, mutta se jouduttiin koronapandemian

vuoksi siirtämään keväälle. Myös tällä kertaa siirron syynä ovat pandemian vaikutukset järjestelyihin.

100+1-seminaari järjestetään Helsingin Musiikkitalossa.

Marja Honkonen

Lisätiedot: journalistiliitto.fi/fi/kalenteri

Kun mitä tahansa pahaa voi tapahtua koska tahansa

Riippumattomana journalistina työskenteleminen ei ole ollut Valko-Venäjällä koskaan helppoa. Jo ennen vuoden 2020 presidentinvaaleja työnsä tekemisestä saattoi joutua vaikeuksiin.

Jos toimittaja esimerkiksi halusi tehdä katugallupin kotikaupungissa, poliisilla oli oikeus ottaa hänet kiinni kolmeksi tunniksi selvittääkseen toimittajan henkilöllisyyden, vaikka tällä olisi ollut passi mukana. Se oli helppo tapa vaikeuttaa toimittajan työtä.

Journalisteja sakotettiin myös virallisten akkreditointien puuttumisesta tai pidätettiin mielenosoituksiin osallistumisen vuoksi. Noina ”liberaaleina” aikoina tätä tapahtui usein kuitenkin vain suurten protestien yhteydessä tai silloin, kun joku uutisoi valtiovallan mielestä turhan innokkaasti asioista, joita se ei halunnut julki.

Vuosi 2020 muutti kaiken.

Elokuun 2020 jälkeen minut on pidätetty neljä kertaa. Oikeus on tuominnut minut vankilaan yhteensä 35 päiväksi. Kertaalleen olin vankilassa 27 päivää peräkkäin.

Joka kerralla syy oli yksinkertainen: minua syytettiin osallistumisesta luvattomiin mielenosoituksiin. Ja koska Valko-Venäjän lakien

mukaan lähes mikä tahansa mielenosoitus on luvaton, olin tietysti rikkonut lakia. Presiliivistä tai -kortista ei ollut apua.

Viime vuonna sain kahdesti isot sakot katugallupin tekemisestä. Kotiini tehtiin etsintä kahdesti. Minulta on takavarikoitu laitteita, tietokoneita, puhelimia, muistiinpanoja ja muistitikkuja.

Joulukuussa 2021 poliisi otti minut kiinni kadulla kotini ulkopuolella. Minut vietiin poliisiasemalle ja pidettiin siellä seitsemän tunnin ajan ilman erityistä syytä ja tietoa siitä, koska pääsisin pois.

Enää tapaus ei tunnu pelottavalta. Se on mitätön verrattuna siihen, mitä monet muut ovat kokeneet. Oma kokemustani voi verrata siihen, että tapaisi metsässä suden. Se on tarinana jännittävä, mutta ei pelottava. Kertoja on yhä elossa, joten mitään kovin pahaa ei tapahtunut, mutta kuulija ei voi tuntea kertojan kokemaa vaaraa ja pelkoa.

MITEN TÄMÄ VAIKUTTAA arkeen? Ensinnäkin elämme jatkuvassa pelossa. Olen alkanut pelätä kodin ääniä. Ääni voi olla kotietsintää tekevä poliisi, joka murtautuu sisään voimalla. Olen alkanut tarkkailla epäluuloisena autoja, jotka on pysäköity takapihalleni. Olen alkanut inhota sitä, että ovikello soi yllättäen.

Joskus sisälläni ryöpsähtää, kun tajuan, että jos ovella on poliisi, on vain hetki aikaa tuhota sosiaalisen median tilit tai kirjautua niiltä ulos ja varautua pahimpaan.

Minulla on ollut laukku pakattuna vuodesta 2020 saakka. Itsesiassa pakattu laukku on kaksi: toinen on isäni kotona, jotta hän voi tuoda sen minulle vankilaan.

Jatkuvassa vaarassa eläminen ei ole helppoa. Ihmiset masentuvat ja traumatisoituvat monella tapaa. He ylireagoivat asioihin ja alkavat riidellä kollegojensa ja ystäviensä kans-

sa. Monet olivat ajatelleet tekevänsä elämäntyönsä journalistina. Nyt heidän elämänsä ovat muuttuneet tai he ovat paenneet.

Työni journalistina on hyvin rajoitettua. Aina kun olen kuvaamassa jotain, saatan päätyä poliisiasemalle. Joudun tekemään monta asiaa yksin, sillä lähes kaikki kollegani ovat lähteneet kotikaupungistani tai Valko-Venäjältä.

Kommenttien saamisen voi unohtaa. Se ei ollut helppoa ennenkaan, mutta nyt haastateltavat voivat joutua pulaan vain siitä, että he ovat puhuneet riippumattoman toimittajan kanssa.

Jatkuvaan pelkoonkin tietysti tottuu. Tilanne kuitenkin muuttuu koko ajan. Minun on hankala ennustaa, mitä voin tehdä ensi kuussa.

Monet kollegoistani ovat aloittaneet uuden elämän Ukrainassa, Puolassa, Liettuassa ja muissa maissa. En usko, että monikaan heistä palaa, vaikka maamme tilanne muuttuisi. Se on hallituksen tekojen synkkä lopulasku: menetämme lahjakkaita, aktiivisia ja älykkäitä valkovenäläisiä. Journalismin kehitys on mennyt vuosikymmeniä taaksepäin.

Tätä kirjoittaessani 32 journalistia on vangittuna. Pääosa riippumattomista verkkosivusta ja tiedotusvälineistä on suljettu. Töitä on mahdollista suunnitella korkeintaan viikoksi eteenpäin.

IHMISET KYSYVÄT USEIN, miten valkovenäläisiä journalisteja voisi auttaa. Toivon, että ette unohtaisi meitä. Emme me ole kaukana, emme maailman ääriässä. Nämä hullut asiat tapahtuvat aivan keskellä Eurooppaa.

Valko-Venäjällä työskentelee edelleen toimittajia, jotka voivat välittää tietoa siitä, mitä maassa tapahtuu. Käyttäkää tämä mahdollisuus, niin kauan kuin he ovat vapaita. ●

Anne Leppäjarvi

- Haaga-Helia-ammattikorkeakoulun journalismin koulutuksen tutkintojohtaja 2010–
- Jäsenenä European Journalism Training Association -järjestön johtokunnassa ja International Press Institututen Suomen osaston hallituksessa.
- Filosofian maisteri Tampereen yliopistosta 2005 pääaineenaan teatterin ja draaman tutkimus
- Haaga-Helian toimittajakoulutus palkittiin Vuoden journalistisena tekona vuoden 2015 Suuressa Journalistipalkinto -kilpailussa.
- Työskenteli toimittajana ja päällikkötehtävissä *Turun Sanomissa* 1999–2010.
- Aloitti toimittajan työt freelancerina Kolarin kotiseutulehdessä *Siepakassa* vuonna 1989.
- Syntynyt Kolarissa. Asuu Itä-Pasilassa Helsingissä miehensä ja teini-ikäisen lapsensa kanssa.
- Harrastaa kasvien viljelyä, pilkkomista ja syömistä Sammatissa. Hänet kuvattiin Kaisaniemen kasvitieteellisessä puutarhassa.

Aiot muuttaa Haaga-Helian Itä-Pasilan yliopistoksi, Anne Leppäjarvi

Haaga-Helia-ammattikorkeakoulun journalismikoulutuksen johtaja tietää, mikä on paras tutkinto toimittajalle.

Manu Marttinen, teksti ● Juuso Westerlund, kuva

Mietit journalismikoulutuksen käynnistämistä Marsissa. Esteenäsi ovat vain kapeasti ajattelevat muutosvastarintaiset pikkusielut.

En näe mitään esteitä journalismikoulutuksen käynnistämiseksi Marsissa. Jos sinne jotain täältä viedään, niin kyllä sen täytyy olla nimenomaan journalismikoulutus. Haaga-Helian rehtori on yleensä suhtautunut ideoihini myönteisesti. Miksi ei tähänkin?

Ajattelet aina isosti. Tavoitteesi on muuttaa Haaga-Helian nimi Itä-Pasilan yliopistoksi.

Ehdottomasti näin. Itä-Pasila on minulle niin läheinen paikka, että antaisin sille selvästi laajemmat oikeudet tai se voisi jopa itsenäistyä Helsingistä. Täällähän on jo kaikkea: Itä-Pasilan Messukeskus, uintikeskus ja kauppakeskus. Mielelläni kävisin myös Itä-Pasilan-Vantaan lentokentällä. **Johtotehtävien lisäksi touhuat monessa projektissa ja teet pitkiä työpäiviä. Arvioit, että päivärytmiisi mahtuu myös väitöskirjan tekeminen.**

Olen kyllä hyvä keksimään itselleni kaikenlaista tekemistä. Olen ollut urallani kymmenen vuotta journalistina, toiset kymmenen vuotta opettajana, joten voisin hyvin tutkia journalismin koulutusta.

Olet panostanut jo vuosia faktantarkistuksen koulutukseen. Tulokset ovat suorastaan häkellyttäviä, kun katsoo maailman menoa nykyään.

Tämä on ollut meille ihan valtava onnistuminen. Emme ikinä uskoneet faktantarkistuskoulutusta perustettaessa, että sille olisi näin valtava tarve.

Viihdyt niin hyvin baareissa, että valitsit opetusprojektiksi yhteistyökumppaniksi Faktabaarin sen nimen perusteella.

Se on totta. Pettymys oli valtava, kun tajusimme, ettei kyseessä ollutkaan oikea baari.

Paras koulutus toimittajalle on joku muu kuin korkeakoulututkinto journalistiikasta.

Paras tutkinto toimittajalle on loppuun asti tehty tutkinto. Nykyisin työnantajat arvostavat valmiiksi saatettuja opintoja. Itselleni tutkinnon saaminen oli henkisesti tärkeä merkki siitä, että pystyn tekemään asioita loppuun asti.

Työskentelit ennen opettaja-aikojasi muun muassa Turun Sanomissa. Kokemuksesi suorastaan pakottivat sinut lähemmään journalismin opettajaksi.

En pystynyt opettamaan heille mitään, joten tartuin tilaisuuteen ja lähdin toimittajakoulutukseen.

Tulet kaikkien kanssa toimeen. Erityisvahvuutesi on pärjätä ankryöiden ja jääräsetien kanssa.

En ole koskaan tavannut ankryöitä tai jääräsetiä. Ehkä niitä ei ole olemassakaan, mutta jotkut uskovat niihin, kuten hammaskeijuihin. Tai sitten niitä on, mutta ne jäätyvät minun seurassani ja ovatkin omia mukavia itsejään. **Turun Sanomissa tulit poikkeuksellisen hyvin toimeen omistajaperheen kanssa. Jopa niin hyvin, että Keijo Ketonen lähetti sinut lomalle Etelä-Afrikkaan.**

Minun mielestäni kaikki tulivat siellä silloin omistajan kanssa hyvin toimeen. Keijo lähetti minut tosiaan Etelä-Afrikkaan kolmen päivän konferenssiin firman edustajana, mutta matka oli varattu kahdeksi viikoksi. Ehkä Keijo halusi minut vähän etäämmälle.

Emeritusprofessori Kaarle Nordenstreng pitää sinua parhaana kaverinaan. Epäilet, että hän urkkii sinulta vinkkejä ja palaa uudistamaan Tampereen yliopiston journalismin koulutuksen.

Näin todennäköisesti tapahtuu. Kun olen keskustellut massassa journalismin koulutuksen tulevaisuudesta missä päin maailmaa tahansa, Kalle ilmestyy aina samaan paikkaan. Kutsun hänet Marsiin ensimmäiseksi kouluttajaksi, mutta luulen, että hän on siellä jo ennen minua.

Myös miehesi on media-alalla. Olet monesti ehdottanut hänelle muutokoulutusta Haaga-Heliassa.

Ehkä joku kokkikoulu voisi olla hyvä, mutta hän on luonnonlahjakkuus, eikä tarvitse lisäkoulutusta.

Vastasit tähän haastattelupyyntöön myöntävästi puolessa minuutissa. Reagoit kaikkiin pyyntöihin ja ehdotuksiin samalla tavalla.

Sähköposti on minun heikkouteni. Minulla on tarve pitää sähköpostilaatikkoni tyhjänä, joten teen usein nopeita ja harkitsemattomia päätöksiä. ●

Näin seuraat rikos- ja oikeusprosessia julkisten asiakirjojen avulla

Onko sinulla työn alla juttu rikosepäilystä tai sen käsittelystä oikeudessa? Helsingin Sanomien rikostoimittaja Mikko Gustafsson vinkkaa, mistä tietoja kannattaa etsiä ja milloin.

Nina Erho, teksti • Johanna Sarajärvi, grafiikka

Mikko Gustafsson on työskennellyt Helsingin Sanomien rikostoimittajana vuodesta 2019. Sitä ennen hän työskenteli oikeusjournalismin erikoistoimittajana STT:ssä. Hän on kirjoittanut rikollisuudesta myös kirjassa Kultainen vasikka – Järjestäytynyt rikollisuus Suomessa (Johnny Kniga 2019).

1 Tapahtuu jotain rikosepäilyyn viittaavaa. Saat vinkin esimerkiksi poliisin tekemästä kiinniotosta tai poliisi tiedottaa siitä.

➤ Soita tapahtumaseudun **KÄRÄJÄOIKEUDEN PAKKOKEINOKANSLIAAN**. Sieltä saat tietoja poliisin vaatimista pakkokeinoista, joihin tarvitaan käräjäoikeuden lupa, kuten vangitsemisesta. Poliisin vangitsemisvaatimuksesta jää merkintä käräjäoikeuteen. Vangitsemisvaatimus on tehtävä viimeistään kolmantena päivänä kiinniotosta.

• Käräjäoikeus kirjaa sinne saapuneista asioista perustiedot. Ne ovat lähtökohtaisesti julkisia. Perustietoja ovat muun muassa epäillyn nimi ja syntymäaika sekä epäillyn rikoksen nimike, teko aika ja -paikka.

• Myös tapauksen tutkinnanjohtajan nimi selviää pakkokeinokansliasta. Häneltä voi kysyä tietoja tapauksen etenemisestä.

"Pakkokeinokanslian avulla voi vahvistaa vinkkejä. Toimittajan kuva tapauksesta voi täydentyä yhdistelemällä tietoja pakkokeinoista muihin tietolähteisiin, kuten esimerkiksi poliisin tiedotteisiin samalta tapahtuma-ajalta. Rikostoimituksiin käräjäoikeuden pakkokeinolistat tulevat jatkuvana tilauksena, ja niitä käydään läpi myös rutiinina etsien kiinnostavia nimiä ja rikosnimikkeitä."

"Toimittaja voi tarvita istunnon nauhoitteen esimerkiksi silloin, kun puolustus on nostanut poliisin toiminnasta esille jotain, mikä ei ole ilmennyt esitutkimamateriaalista ja jota toimittaja ei siten ole osannut ennakoita."

Oikeudenkäynti alkaa käräjäoikeudessa.

➤ Pyydä **SYYTEET** ja **SYYTETYN VASTAUS** jutun käräjäsihteeriltä tai käräjäoikeuden kansliasta ja **ESITUTKINTAPÖYTÄKIRJA** juttua tutkineelta poliisilaitokselta. Jokaiselle oikeustapaukselle määrätään oma käräjäsihteeriksi, joka selviää käräjäoikeuden asiakaspalvelusta.

➤ Selvitä esitutkimamateriaalia tutkimalla, mitkä osat oikeudenkäynnistä kannattaa kuunnella. Tyypillisesti kiinnostavimpia kuultavia ovat uhri, vastaaja, avaintodistajat ja sellaiset muut todistajat, joiden näkemysten voi epäillä muuttuvan suhteessa esitutkintaan. Toimittajan ei välttämättä kannata seurata kirjallisten todisteiden käsittelyä, koska asiakirjat ovat saatavissa. Jos myöhemmin huomaat, että jotain olennaista jäi kuulematta, tilaa **ISTUNNON NAUHOITE** käräjäoikeuden kirjaamosta.

• Pääkäsittelyn kulku on tyypillisesti tämä: syytteiden lukeminen, osapuolten asiaesittelyt, kirjallisten todisteiden läpi käyminen, uhrien, vastaajien ja todistajien kuulemiset, loppulausunnot.

➤ Kun oikeudenkäynti on ohi, tiedustele käräjäoikeuden käräjäsihteeriltä, milloin **TUOMIO** on tulossa.

Poliisi aloittaa esitutkinna tekemällä kuulusteluja ja hankkimalla muuta todistusaineistoa. Se, milloin ESITUTKINTAMATERIAALIT ja SYYTTÄJÄN MATERIAALIT tulevat julki, riippuu siitä, eteneekö juttu poliisilta syyttäjälle ja syyttäjältä oikeuteen.

A

Poliisi päätyy siihen, että rikosta ei olekaan syytä epäillä ja lopettaa esitutkinna.

- Pyydä **ESITUTKINNAN LOPETTAMISPÄÄTÖS** ja mahdollinen **ESITUTKINTAPÖYTÄKIRJA** juttua tutkineelta poliisilaitokselta joko sen kirjaamosta tai verkkosivuilta asiakirjapyyntöille varatusta osoitteesta. Esitutkimateriaali on yleensä maksullista mutta edullisempaa sähköisenä. Tilaa sähköinen versio ja liitä laskutustietosi mukaan.

B

Poliisi päätyy siihen, että rikosta on syytä epäillä. Tapaus etenee syyttäjälle syyteharkintaan. Jos syyttäjä tekee **SYYTTÄMÄTTÄJÄTTÄMISPÄÄTÖKSEN**, julki tulevat se ja **ESITUTKINTAPÖYTÄKIRJA**.

- Pyydä **ESITUTKINTAPÖYTÄKIRJA** juttua tutkineelta poliisilaitokselta ja **SYYTTÄMÄTTÄJÄTTÄMISPÄÄTÖS** jutun syyttäjän syyttäjälueen kirjaamosta. Syyttäjälaitos on jaettu viiteen syyttäjälueeseen.

C

Syyttäjä nostaa syytteen eli toimittaa kirjallisen **HAASTEHAKEUKSEN** käräjäoikeudelle.

- Soita käräjäoikeuden asiakaspalveluun ja kysy tapauksen etenemisestä jollain siitä aiemmin selvinneellä tunnistetiedolla. Jos tapaus etenee käräjäoikeuteen, **SYYTTEET, SYYTETYN VASTAUS JA ESITUTKINTAPÖYTÄKIRJA** tulevat julkisiksi, kun oikeudenkäynti alkaa valmisteluistunnolla tai pääkäsittelyllä.

”

”Rikosjutun seuraamiseen usein kuuluu, että 'keissi on kuummin' silloin, kun tietoa on vielä vähän. Loppuvaiheessa usein tärkeintä on seurata, milloin tuomio tulee lainvoimaiseksi. Korkeimmasta oikeudesta saattaa tulla oikeuskäytäntöä selventäviä linjauksia.”

Käräjäoikeuden TUOMIO tulee ja oikeusprosessin jatko ratkeaa.

- Pyydä **TUOMIO** käräjäoikeuden kansliasta tai jutun kärjäsihteeriltä.

- Asianosaisen on ilmoitettava mahdollinen tyytymättömyytensä käräjäoikeuden tuomioon seitsemän päivän kuluessa tuomion antamisesta. Jos tyytymättömyyttä ei ilmaista, tuomio tulee lopulliseksi eli lainvoimaiseksi. Tyytymättömyyden ilmaiseminen enteilee mahdollista **VALITUSTA**. Valituksen jättämiseen on aikaa 30 päivää tuomiosta. Jos tuomiosta ei tässä ajassa valiteta, se tulee lainvoimaiseksi.

- Kysy tietoja **VALITUKSESTA** kärjäsihteeriltä tai käräjäoikeuden muutoksenhakuosastolta.

- Jos käräjäoikeuden ratkaisusta valitetaan hovioikeuteen, valittaja toimittaa valituskirjelmän käräjäoikeudelle. Valitukseen saatetaan käräjäoikeuden määräämän tuomion ankaruudesta riippuen tarvita **JATKOKÄSITTELYLUPA**. Jos lupa tarvitaan, hovioikeus päättää sen myöntämisestä.

- Kysy tietoja **JATKOKÄSITTELYLUVASTA** hovioikeuden kirjaamosta.

- Jos hovioikeuden ratkaisuun haetaan muutosta korkeimmalta oikeudelta, siltä on pyydettävä **VALITUSLUPA**.

- Kysy tietoja **VALITUSLUVASTA** korkeimman oikeuden kirjaamosta.

JOURNALISMI JA KÖYHYYS

Median kuva vähävaraisuudesta on monipuolistunut. Silti jutuissa kauhistellaan sosiaalipummeja ja neuvotaan sijoittamaan kaljarahat. Monen kokemus osattomuudesta syvenee, sanoo toimittaja Asta Leppä.

Manu Haapalainen, teksti • Suvi Elo, Meeri Utti ja Sakari Kiuru / Museovirasto, kuvat

KUVA: MUSEOVIRASTO JA SUVI ELO, KUVANKÄSITTELY: HELI SAARELA

Raisiolainen toimittaja Asta Leppä on viime vuosina erikoistunut kirjoittamaan suomalaisesta köyhyydestä. "Halusin selvittää, miten on mahdollista, että yhteiskunnassamme on ihmisiä, jotka eivät tule toimeen", hän sanoo. Museoviraston kuvassa on työtön mies perheineen. Kuva on vuodelta 1931.

Pitkääkaiseen velkavankeuteen ajautunut työssäkäyvä isä. Kouluttautunut maahanmuuttaja, jota kukaan ei halua palkata. Useampaa duunia puskeva pätkätyöläinen, jonka rahat eivät tahdo riittää ruokaan. Hyljeksi transnuori. Terveytensä, työnsä, varallisuutensa, harrastuksensa ja ystävänsä menettänyt yksinäinen siivooja.

Miehensä äkillisesti menettänyt, keskiluokasta aika paljon alemmas yksinhuoltaja-freelanceriksi tipahtanut toimittaja.

Esimerkit ovat toimittaja **Asta Lepän** viime vuonna ilmestyneestä, Yle Areenasta edelleen löytyvästä radiosarjasta *Asta Leppä ja Köyhä Suomi*. Viimeinen niistä on Leppä itse. Hän on viime vuosina kirjoittanut ja puhunut köyhyydestä paljon sekä radio-ohjelmassaan että Ylelle kirjoittamissaan kolumneissa.

Köyhä Suomi -sarjastaan Leppä sai viime vuoden lopussa ihmisoikeusjärjestö Amnestyn Suomen osaston Kynttiläpalkinnon.

”Minua puhutteli aivan erityisesti transnuori **Aaronin** tarina”, Leppä kertoo.

”Olin haastattelun jälkeen monta päivää aivan järkyttynyt. Nuoren ihmisen ahdinko ja vaihtoehtojen vähyys vaivaavat mieltä vieläkin. Tuli voimaton olo, työ meni ihon alle. Jokainen haastateltavista tarvitsi apua.”

Lepän töissä toistuu ajatus köyhyyden intersektionaalisuudesta. Se tarkoittaa, että ihmisen asemaan yhteiskunnassa vaikuttavat monet tekijät luokkataustasta ihonväriin ja seksuaaliseen suuntautumiseen.

Haastateltaviksi valikoituneiden ihmisten tarinat osoittavat, miten moninaisista rahoista yhteiskunnan turvaverkkojen läpi voi luiskahtaa.

Leppä on halunnut kertoa köyhyydestä omakohtaisesti – sen aiheuttamasta näköalattomuudesta, yksinäisyydestä, eristäytyneisyydestä ja edessä aukeavien mahdollisuuksien kaventumisesta.

Hän haastattelee syystä tai toisesta vähävaraisia ihmisiä näiden taustoista ja tilanteista. Tutkijoiden ja asiantuntijoiden kanssa puhutaan köyhyyteen ajavista yhteiskunnallisista rakenteista. Mutta myös tutkijoiden kanssa puhutaan näiden omista kokemuksista vähävaraisuudesta, ja myös köyhien kanssa pohditaan rakenteita.

”Omakohtainen tekotapa oli voimaannuttava”, Leppä sanoo.

”Minulla on voimakas oikeudenmukaisuuden taju, ja huomasin, että omienkin kokemusteni kautta minun

on mahdollista kertoa päähänpotkituista. Oikeudentaju on kyllä vähän ylipullahtanutkin. Olen meuhkannut välillä myös kuvitelluista vääryyksistä.”

SUOMALAISEN KÖYHYTTÄ KÄSITTELEVÄN JOURNALISMIN klassikkona voi pitää **Hannu Karpoa**.

Karpon tv-ohjelmissa nostettiin esiin vääryyttä kokeineita yksilöitä, joita yhteiskunta, byrokratia ja kasvottomat virkamiehet koittivat parhaansa mukaan nujertaa. Tarvittiin tilanteeseen ulkopuolelta tuleva sankarijournalisti, joka osoitti vääryydet ja lahjoitti rukkaset kauden päälle.

2020-luvulla toimittaja ei enää laskeudu vähäosaisten pariin kuin laskuvarjojournalisti. Tai ei ainakaan pitäisi.

Tilastokeskuksen tuoreimman elinolotilaston mukaan 873 000 suomalaista oli vuonna 2019 köyhyys- ja syrjäytymisriskissä, siis 16 prosenttia väestöstä. Silti köyhät nähdään mediassa edelleen usein toisina. Toimittajat jalkautuvat ”rohkeasti” köyhille asuinalueille tutkimaan, ”josko täältäkin löytyisi jotakin arvokasta”. Säännöllisin väliajoin kummastellaan yhtäältä byrokratian aiheuttamia kannustinloukkuja, toisaalta sosiaali-
tuilla eläviä.

Kun *Helsingin Sanomat* aloittaa uuden näyttävän lauantailiitteen, se suuntaa sen hyvätuloisille, ei vähävaraisille. Lehdet tehdään niille, joilla on varaa ostaa.

Asta Leppä putosi keskiluokasta, kun hänen lastensa isä kuoli yllättäen vuonna 2005. Hän jäi yksinhuoltajaksi ja lopetti päivätyönsä, jotta pystyisi hoitamaan lapsiaan. Perheen elättäminen freetoimittajana oli hankalaa, eikä entisestä elintasosta jäänyt paljoa jäljelle.

Vähävaraista elämää ehti kulua toistakymmentä vuotta ennen kuin köyhyys jalostui journalismin aiheeksi. Leppä pääsi mukaan Tampereen yliopiston sosiaali- ja terveyspolitiikan professori **Juho Saaren** kokoamaan, Koneen Säätiön rahoittamaan poikkitieteelliseen ja -tieteelliseen tutkimushankkeeseen *Kaksi Suomea – lisääntykö eriarvoisuus*.

”Koin sen suorastaan terapeutiseksi”, Leppä sanoo.

”Elintasoni oli romahtanut. Yksinäisellä freelancetöimittajalla ei tosiaanakaan ole rahaa kovin kalliisiin ruokiin, vaatteisiin tai harrastuksiin. Nyt pystyin yhtäkkiä sanoittamaan kokemuksiani, ja tutustuin köyhyyttä käsittelevään tutkimustietoon: opin näkemään myös eriarvoisuutta aiheuttavia yhteiskunnallisia rakenteita.”

Projektin tuoma asiantuntemus ja sen kautta löytynyt tekemisen palo poikivat myös *Köyhä Suomi* -sarjan. Usein Leppä voittaa haastateltaviensa luottamuksen jut-

Resepteissä käristetään kapriksia thaimaalaisessa kalakastikkeessa. Sisustusjuttujen perheet istuvat valkoisissa pellavavaatteissaan kalliilla sohvillaan. Köyhille tarjotaan ratkaisuksi, että sijoita ne kaljarahasi.

Asta Leppä, toimittaja

telemalla omasta vähävaraisuudestaan. Musta huumori ja myötäläminen ovat hänen vahvuuksiaan.

"Oma pienituloisuuteni on kosketuspinta, josta voi katsoa asioita sisältä päin, niin että tietää mistä puhuu. Haastateltavien kanssa oli monesti jonkinlainen *ice breaker*, että minäkin ostan Prismasta punalaputettuja tuotteita", Leppä sanoo.

"Ja kerron jo haastattelua sopiessamme olevani yksinhuoltaja ja freelancer. Kyllä kuka tahansa ymmärtää, ettei silloin ole hirveästi millä mällätä. Minä sitä paitsi näytänkin köyhältä kuluneissa lumpuissani."

Omaehtainen tunnejalkei köyhyydestä ei toki itsessään riitä.

"Minulla on akateeminen koulutus. Olen henkisesti ja kulttuurisesti keskiluokkainen. Osaan sanoittaa asioita lukijoille ja kuulijoille keskiluokkaiseen tapaan", Leppä sanoo.

"Se on vähän sama juttu kuin lääkärissä. Osaan puhua oireistani. Osa köyhyyden mekanismeista on se, että sitä asemoi itsensä jo valmiiksi alisteiseen asemaan, mutta tällaisella henkisesti keskiluokkaisella on toisenlaisia välineitä käytössä. Teen näitä ohjelmia ja kirjoitan

juttujani myös keskiluokalle. Haluaisin, että myös he kuuntelevat."

ASTA LEPPÄ SANOO suomalaisen köyhyysjournalismin monipuolistuneen viime vuosina. **Anna-Stina Nykänen** tekee syväluotaavia, tarkkaa havainnointia, tutkimustietoa ja rakenteiden tajua yhdistäviä reportaaseja *Hel-singin Sanomien Sunnuntaihin*. Myös *Suomen Kuvalehti*, *Turun Sanomat*, *Long Play* ja *Lännen Median* lehdet ovat kirjoittaneet köyhyydestä laadukkaasti, Leppä sanoo.

Samaan aikaan köyhyys on medialle vain aihe muiden joukossa. Moni muu journalismin laji voi aiheuttaa köyhälle osattomuuden tunnetta. Pohjimmiltaan media ihailee menestyjiä henkilöjutuissaan ja kirjoittaa matkailu-, ruoka- ja lifestyle-juttunsa hyväosaisille. Köyhäthän eivät lehtiä osta, Leppä sanoo.

"Resepteissä käristetään kapriksia thaimaalaisessa kalakastikkeessa. Sisustusjuttujen perheet istuvat valkoisissa pellavavaatteissaan kalliilla sohvillaan. Köyhille tarjotaan ratkaisuksi, että sijoita ne kaljarahasi. Ilmastomuutostakin käsitellään paljolti ekologisina eli kalliina kulutusvalintoi-

Meistä tutkijoista suurin osa lukee työpöydän ääressä asiakirjoja ja laskee numeroita. Toimittajat sentään käyvät leipäjonoissa.

Juho Saari, Tampereen yliopiston sosiaali- ja terveystieteiden professori

na. Ei minulla ole varaa ostaa jotain chiansiemeniä Ruohonjuuresta.”

Mediaa tehdään säännöllisissä töissä käyvälle keskiluokalle. Se pitää yllä vaadetta koko ajan kasvavasta elintasosta. Suhteelliseen köyhyyteen vajonneet tuntuivat itsensä yhä osattomammiksi, Leppä sanoo.

”Se taas voi aiheuttaa kaikenlaisia yhteiskunnallisiakin jännitteitä.”

SOSIAALI- JA TERVEYSPOLITIIKAN PROFESSORIN, Tampereen yliopiston yhteiskuntatieteiden tiedekunnan dekaanin Juho Saaren näkökulmasta poliittista päätöksentekoa tai köyhyystilastoja koskevat jutut ovat yleensä laadukkaita.

”Toimittajilla on niissä jutuissa jo valmiiksi hyvin informaatiota, ja he haluavat tutkijalta lisätietoa tai uutta näkökulmaa”, hän kertoo.

”Toinen laji ovat sitten jutut, joissa haetaan vaikkapa leipäjonoihin, huumeidenkäyttäjien tai mielenterveyskuntoutujiin liittyvää yhteiskunnallista kärjistämistä, siis että ’julkinen valta hylkää kansalaiset’.”

Median kolmas lähestymistapa on sukua edellisen populismille, mutta siinä syyllistetään valtion sijaan köyhiä.

”Se on moraalipaniikin lietsomista, yhden tai kahden sosiaaliturvan väärinkäyttäjän perusteella tehdään yleistyksiä sosiaalipummeista”, Saari sanoo.

Oma lukunsa ovat Saaren mukaan toimittajat, jotka soittavat köyhyystutkijalle vain vahvistaakseen omaa vahvaa ennakkoolettamustaan esimerkiksi ylivelkaantumisesta tai maahanmuuttajien asemasta.

Viides tapa kirjoittaa köyhyydestä on ”kollegiaalinen”, siis Anna-Stina Nykäsen tai Asta Lepän tapa: Jutua pallotellaan alun alkaenkin toimittajan ja tutkijan yhteistyönä, sekä haastatteluihin että esimerkiksi tilastodataan pohjautuen. Usein juttu toimii myös aineistonkeräyksen alustana.

”Ne ovat nautinnollisia keikkoja”, Saari sanoo.

Saaren mielestä *Asta Leppä ja Köyhä Suomi* on viime vuosien parhaita esimerkkejä köyhyyden onnistuneesta käsittelystä.

”Astan ohjelmahan on kuin yliopistokurssi”,

KUVA: SAKARI KIURU / MUSEOVIRASTO

Hakaniementorilla jonotettiin vuoden 2017 itsenäisyyspäivänä Lahja Hurstin Laupeudentyön vastaanotolle. Professori Juhani Saaren mukaan journalismi keskittyy leipäjonoihin liikaakin. "Niistä jutuista on tullut hiukan tyhjä rituaali."

KUVA: MEERI UTTI

Emilia Kukkala kirjoitti vuonna 2016 toimittajista "luokkavallan vahtikoirina". Media ei edelleenkaan ymmärrä köyhyyden kokonaisvaltaisuutta, hän sanoo.

Saari sanoo.

"Siinä on tietoa niin paljon. Tutkija toisensa jälkeen kertoo parhaansa mukaan köyhyyden syistä."

Saari itse sanoo lähtökohtaisesti vastaavansa tai hoitavansa jonkun vastaamaan kyselyihin, oli näkökulma edellä mainituista mikä tahansa.

"Jos vaihtoehdot ovat ne, että tehdään jo aika moneen kertaan tehty juttu leipäjonoista tai että ei tehdä ollenkaan, niin ajattelen, että ilmiö tarvitsee kaiken näkyvyyden."

Ja kyselyitähän tulee. Saari sanoo saavansa niin paljon kommenttipyyntöjä, että ohjaa neljä viidestä toimittajasta tiedekunnan muun henkilökunnan puoleen.

Köyhyysjournalismin sokeista pisteistä Saari mainitsee erityisryhmien, kuten vankien, köyhyyden ja "lähiöiden miehet". Jälkimmäisiä ei tosin oikein tavoita tutkimuskaan. He eivät vastaa kyselyihin.

"Siis sellaiset 30–50-vuotiaat miehet, jotka jäävät lähiöihin eivätkä liiku sieltä oikein mihinkään. Vain rekistereistä nähdään, että heillä ei ole tuloja", Saari sanoo.

Saari kertoo luennoineensa muutaman kymmenen helsinkiläisjournalistin ryhmälle ja kysyneensä, moniko on käynyt Jakomäessä. Yksi käsi nousi, Saari sanoo, ja

hänkin oli käynyt juttukeikalla. Voi olla ongelma, jos kaupunginosien ilmiöistä kirjoittava ei tunne aluetta.

Silti journalismi ei Suomessa katso köyhyyttä alaspäin, Saari sanoo.

"Ei ainakaan meihin tutkijoihin verrattuna. Meistä suurin osa lukee työpöydän ääressä asiakirjoja ja laskee numeroita. Toimittajat sentään käyvät leipäjonoissa."

VOIMAN PÄÄTOIMITTAJANA tammikuussa aloittanut **Emilia Kukkala** suhtautuu ammattikuntaansa Saarta kriittisemmin. Kukkalan ja toimittaja **Pontus Purokurun** vuonna 2016 ilmestynyt pamfletti *Luokkavallan vahtikoirat* kysyi alaotsikossaan, miten suomalaiset toimittajat auttavat eliittiä pysymään eliittinä.

Kukkalan ja Purokurun tekstissä keskiluokkaisen laiskapulskeat arvot sisäistänyt valtamedia kohtelee valtanpitäjiä ja menestyjiä säyseän lempeästi, kun taas köyhiä syyllistetään, heidän ongelmiaan vähätellään ja perustulon tapaisille ratkaisuille tuhahdetaan.

Kuusi vuotta kirjan ilmestymisen jälkeen Kukkala sanoo seisovansa sanojensa takana. Valtamedia on parantanut suhtautumistaan köyhiin korkeintaan hiukan.

Köyhyys nähdään edelleen joillekin ihmisille tapahtuneena onnettomuutena tai häiriönä.

Emilia Kukkala, Voiman päätoimittaja

”Totta kai on hyviä juttuja, kuten vaikkapa *Hesarin* tiedesivujen äskettäinen juttu katastrofien sosiologiasta – jonka mukaan ennen kaikkea tavallinen kansa käyntyä katastrofitilanteissa järkevästi ja epäitsekäästi. Mutta valtamedian suhtautumisessa köyhiin en kyllä kokonaisuutena näe suurta parannusta”, Kukkala sanoo.

Suurin ongelma on se, että media ei ymmärrä köyhyyden kokonaisvaltaisuutta, Kukkala sanoo. Köyhyys ei ole pieleen menneitä valintoja, vaan elämänmittainen olotila.

”Se on myös sukupolvia ylittävä tila. On ihmisryhmiä, jotka elävät koko elämänsä köyhyydessä, ja heidän lapsensa perivät sen aseman myös. Ei media tunnista tällaisen toisen todellisuuden olemassaoloa, todellisuuden, jossa on normaalia käydä leipäjonossa”, Kukkala sanoo.

”Köyhyys nähdään edelleen joillekin ihmisille tapahtuneena onnettomuutena tai häiriönä, vaikka eihän se ole mikään onnettomuus eikä häiriö. Se on väistämätön seuraus Suomessa harjoitetusta talous- ja sosiaalipolitiikasta ja vallitsevasta talousjärjestelmästä.”

Köyhät typistetään mediassa tyypeiksi, jotka esittävät köyhyyttä. Kun he pääsevät mediassa ääneen, he pääsevät kertomaan omasta köyhyydestään, eivät muusta.

Kukkala kertoo olleensa taannoin pitämässä kirjoittajakoulutusta päihteiden käyttäjien etuja ajaneessa Lumme-yhdistyksessä. Kohtaaminen herätti monenlaisia ajatuksia, Kukkala sanoo.

”Porukka oli todella kiinnostunutta, innokasta ja motivoitunutta. Keskustelimme paljon muustakin kuin kirjoittamisesta, ja monet olivat esimerkiksi ympäristöstä ja ekokatastrofista huolissaan tasolla, johon julkinen keskustelu on alkanut vasta ihan viime aikoina herätä. Mitenkään köyhyyttä romantisoimatta, pidin sitä osoituksena sellaisesta tarkasta sivustakatsojan perspektiivistä, jota syrjään työnnettyillä ryhmillä joskus on.”

Köyhyysjournalismin kääntöpuoli ovat jutut menestyneistä, rikastuneista. Menestysjournalismi on journalismia köyhistä samalla tavalla kuin menestyjiä palvova talousjärjestelmä tuottaa omat köyhänsä.

”Nämä asiat ovat tosi tiiviisti kytköksissä. Meillä ei ole voittajia, jos ei ole häviäjiä.”

”Levittämällä ajatusta, että kuka tahansa voi esimerkiksi sijoittamalla menestyä, vastuu kaadetaan yksilön niskaan rakenteellisista asioista, joihin hän ei voinut vaikuttaa, ikään kuin se olisi kenen tahansa valittavissa, että tuleeko toimeen.”

LAADUKASTA KÖYHYYSJOURNALISMIA palkitaan vuosittain EAPN -järjestön (European Anti Poverty Network) Kunnioittavasti köyhyydestä -palkinnoilla. Viime vuoden joulukuussa palkinnon voitti *Long Playssa* julkaistu, kirjailija **Katja Raunion** omaelämäkerrallinen essee *Köyhän perheen lapsi*.

Raunion teksti ei ole lähiököyhyyteen laskeutuvaa laskuvarjojournalismia.

Raunion köyhyys on ollut huolta äidistä, syyllisyyttä siitä, että tämä näkee nälkää lasten puolesta. Se on tuskailua seurakuntaretken osallistumismaksun kanssa, ja kavetuneita harrastusmahdollisuuksia. Edes köyhien kaikki valinnat eivät ole vastuullisia: köyhyys on myös palkkapäivien överiherkkupusseja.

Marie Antoinetten lausumaksi kreditoitu ”Jos heillä ei ole leipää, syökööt sitten leivoksia”, konkretisoituu, kun Raunion pestautuu vuodeksi vapaaehtois-työhön leipäjonoon. Lahjoituksia tekevät myös leipomot ja Stockan herkkä.

”On toki hauskaa, että kaikista köyhimmät pääsevät osallisiksi luksustuotteista”, Raunion kirjoittaa.

Toisaalta köyhien on ”jonotettava saadakseen sitä, mitä rikkaiden pöydiltä sattuu putoamaan”. Kuten leivoksia.

Kirjoittaminen omasta lapsuudesta ei ollut mukavaa, Raunion sanoo.

”Romaanien kirjoittaminen on pääasiassa nautinnollista, mutta tämä oli vaikea aihe. Tuntui, että olen jotenkin velkaa tekstissä käsitellyille ihmisille”, Raunion kertoo.

”Olin asettanut itselleni kovat paineet, ja tunsin epävarmuutta, että meneekö kaikki oikein.”

Raunion sanoo ilahtuneensa Kunnioittavasti köyhyydestä -palkinnostaan ennen kaikkea siksi, että palkintoraadissa on köyhyyttä itsekkin kokeneita ihmisiä.

”Köyhistä on niin paljon epäkunnioittavaa puhetta, että olin huolissani, ovatko tekstini sävyt oikein.”

Raunion mukaan köyhät ovat mediassa liiaksi kohde, ja liian vähän äänessä. Omaelämäkerrallinen journalismi on yksi keino rikkoa tätä käytäntöä.

”Toki tällaisen jutun julkaiseminen tuottaa yhdenlaistaan häpeää: että on kertonut liikaa itsestään ja perheenjäsenistään, ikään kuin paljastunut.”

KUN ASTA LEPPÄ 1990-LUVULLA ja 2000-luvun alussa työskenteli *Annassa*, hän kirjoitti muun muassa elokuvabisneksen tähtiloistosta, ihaili menestyjiä ja ”kasvoi tietynlaiseen elitismiin”.

Nyt hän sanoo, että tavallisten ihmisten jututtaminen on sekä helpompaa että antoisempaa.

”En siedä paskanjauhantaa, en osaa jutella niitä näitä hotelliaamiaisista tai erilaisista viinilaaduista. *Köyhän Suomen* haastateltavat olivat helpompia kuin kynniset, epäluuloiset julkkikset. Heillä oli tarve puhua ja rohkeutta avata sielunsa”, Leppä sanoo.

”Lähtökohtani oli, että haastateltavien ei todellakaan tarvitse olla mediakelpoisia, ei tarvitse osata puhua hienosti ja sujuvasti, saa taistella löytääkseen oikeat sanat.”

Leppä sanoo, että pimentoon jäävät aiheet kiinnostavat jatkossakin.

”Minua huvittaisi perehtyä paremmin siihen, miten asuinpaikka vaikuttaa Suomessa elinoloihin. Siinä olisi uuden sarjan paikka”, Raisioon Helsingistä jo vuonna 2005 muuttanut Leppä sanoo.

”Pääkaupunkiseudulla ja maakunnissa elämisen ero on valtava.” ●

Kiusantekokanteet piinaavat toimittajia ympäri Eurooppaa. Puolalainen Ewa Siedlecka uskoo, että hänen tuomiollaan pyritään pelottelemaan journalisteja.

Tuukka Tuomasjukka, teksti ● Jussi Jääskeläinen, kuvitus

Kesäkuussa 2020 Ewa Siedlecka sai tiedon siitä, että hänet oli haastettu oikeuteen.

Puolalaisen *Polityka*-viikkolehden oikeustoimittaja oli syksyllä 2019 kirjoittanut maan oikeuslaitoksesta, jonka tuomarikuntaa hallitus yritti vaihtaa itselleen mieluisaksi. Siedlecka käsitteli kolmessa mielipidetekstissä vyyhtiä, jossa anonymi Twitter-tili mustamaalasi riippumattomia tuomareita. Tilin toimintaan oli toisen puolalaisjulkaisun mukaan osallistunut toisia tuomareita.

Siedlecka viittasi sometilin takana olleeseen joukkoon ”viharyhmänä” ja mainitsi siihen osallistuneiden tuomareiden nimiä. Hän käytti teksteissään ja Twitter-päivityksessään ilmaisua *śędziowie-trolle* eli trollituomarit. Ryhmä tunnettiin puolalaismediassa jo aiemmin ”oikeusministeriön trollifarmina”.

Trollijupakan takia Puolan varaoikeusministeri joutui eroamaan tehtävästään. Sen sijaan kaksi Siedlecan artikkeleissa mainittua tuomaria haastoi toimittajan oikeuteen.

”Syytteitä nostettiin 26 toimittajaa vastaan, mutta minä olen toistaiseksi ainoa, joka on joutunut oikeuteen”, Siedlecka kertoo.

Lähes puolitoista vuotta myöhemmin, marraskuussa 2021, Siedlecka tuomittiin kunnianloukkauksesta. Tuomio ei ole lainvoimainen, ja Siedlecka on valittanut tuomiosta.

”Uskon, että tuomiollani on symbolinen merkitys. Olen pisimpään oikeuslaitoksesta kirjoittanut toimittaja Puolassa, ja minua rangaistiin esimerkkinä ja pelotteena muille toimittajille”, Siedlecka sanoo.

TOIMITTAJIA VASTAAN NOSTETUT oikeusjutut ovat nousseet ongelmaksi ympäri maailmaa. Ilmiö tunnetaan kirjainyhdistelmällä slapp, joka tulee englannin kielen ilmauksesta ”strategic lawsuit against public participation”.

”Monet minun juttujani lukevat ajattelevat tästä eteenpäin, että tuo toimittaja on tuomittu epäluotettavuudestaan ja epärehellisyydestään.”

Ewa Siedlecka, *Polityka*-viikkolehden oikeustoimittaja

Helsingin Sanomien oikeustoimittaja Susanna Reinboth on kutsunut tapauksia ”kiusantekokanteiksi”. Niiden tarkoitus on vaientaa kohteen tai tehdä tälle kiusaa. Ilmiö koskee toimittajien lisäksi aktivisteja, tietovuotajia, kansalaisyhteiskunnan järjestöjä, ammattiyhdistyksiä ja tutkijoita.

Erilaiset slapp-tapaukset nousevat säännöllisesti esiin lehdistönvapausjärjestöjen huolenaiheina. Kansainvälistä tukea on saanut viime aikoina esimerkiksi kreikkalaistoimittaja Stavroula Poulimeni, joka kirjoitti kaivosyhtymän joh-

tajien ympäristörikostaustoista ja jolta vaaditaan oikeusteitse 100 000 euron korvauksia.

Monissa maissa yksittäisiä julkaisuja vastaan on nostettu kymmenittäin kiusantekokanteiksi luokiteltuja oikeusjuttuja, esimerkiksi Sloveniassa, Serbiassa ja Puolassa. Ilmiötä vastaan taisteleva Committee Against Slapps in Europe -järjestö on tilastoinut vuosina 2019–2021 yhteensä ainakin 539 oikeuteen edennyttä slapp-tapausta.

Ilmiöön on reagoitu myös EU-pöydissä. Euroopan komissio on järjestänyt asiasta julkisen kuulemiskierroksen, joka päättyi tammikuussa. Se aikoo antaa suosituksensa asiaan puuttumiseksi tänä vuonna.

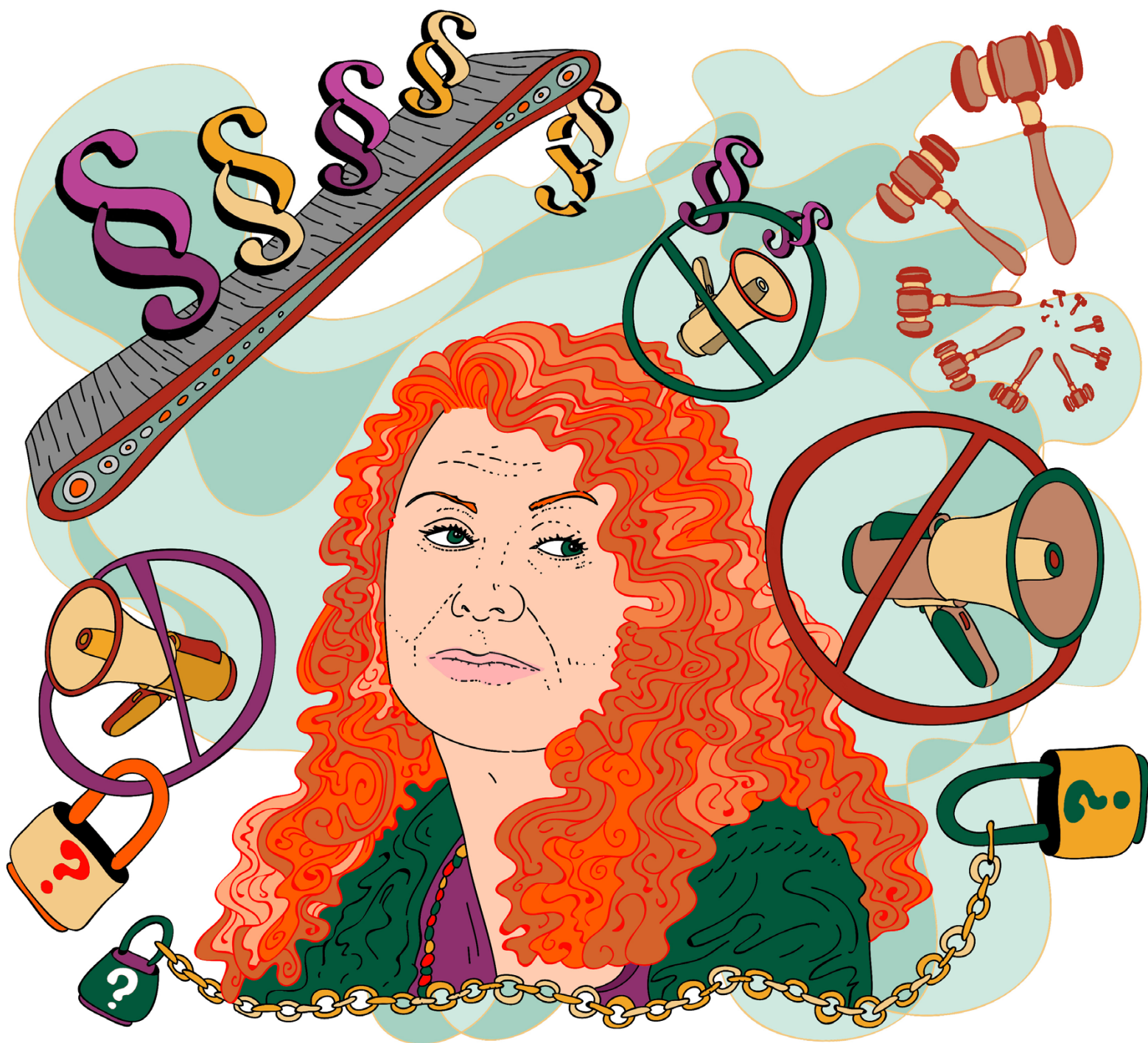
UUONNA 1989 TOIMITTAJANA ALOITTANUT Ewa Siedlecka on aiemminkin ollut oikeudessa. Hän on esimerkiksi kannellut oikeuteen Puolan parlamentin puhemiehen päätöksestä olla päästämättä toimittajia seuraamaan istuntoja. Siedleckaa vastaan nostettiin myös syyte, kun hän kritisoi Puolan hallitusmyönteistä televisiota kovasanaisesti. Viime marraskuu oli kuitenkin ensimmäinen kerta, kun Siedlecka itse sai tuomion.

”Tuomion saaminen oli todella epämiellyttävää ja kurjaa. Monet minun juttujani lukevat ajattelevat tästä eteenpäin, että tuo toimittaja on tuomittu epäluotettavuudestaan ja epärehellisyydestään. Lukijat eivät tiedä, että päätöksessä on ollut mukana poliittisia vaikuttimia”, Siedlecka sanoo.

”Uskon, että kaikki puolalaiset toimittajat tiedostavat, että heitä voidaan milloin tahansa painostaa oikeuskanteilla. Se on klassinen pelottelumenetelmä.”

Toinen Siedleckaa vastaan kanteen nostaneista tuomareista, Konrad Wytrykowski, on kommen-

toinut tuomiota Committee to Protect Journalists -järjestölle. Hänen mukaansa Siedlekan mielikirjoitukset olivat osa "mittavaa mustamaalauskampanjaa", jolla oli merkittäviä vaikutuksia Wytrykowskiin kunnialle ja maineelle.

Siedlekan mukaan tuomioistuimessa ei kuitenkaan käsitelty lehdistönvapautta.

"Luulen, että seuraavan asteen oikeusistuimen on pakko ottaa kantaa siihen, miten vallanpitäjien maineen puolustaminen suhteutuu yleisön oikeuteen saada heistä tietoa ja lehdistön toimintaan vallan vahtikoirana."

SIEDLEKAN MUKAAN OIKEUS perusteli hänen tuomiotaan sillä, että hän viittasi tekstissään tois-

ten tiedotusvälineiden julkaisemiin Whatsapp-kuvankaappauksiin, jotka olisivat voineet olla väärennetyjä. Siedlekan olisi pitänyt tämän takia pyytää kolumnitekstiin kommentit syytösten kohteina olevilta tuomareilta, vaikka heidän näkemyksensä olivat Siedlekan mukaan jo tiedossa julkisuudessa.

Siedleka kyseenalaistaa tuomionsa perusteet. Hänen mukaansa niistä voisi seurata, että toimittajat eivät voisi enää kirjoittaa epäilyistä – tai kirjoittaa analyysijä tai kommentteja ajankohtaisista aiheista.

"Tuomioistuimen minulle antama langettava päätös on uhka Puolan tiedotusvälineiden vapaudelle", hän sanoo.

Siedlekaa auttaa työnantaja, joka maksaa oikeudenkäynnistä syntyvät kustannukset. Lisäksi kolme asianajajaa on kertonut haluavansa edustaa häntä valitusoikeudenkäynnissä ilmaiseksi.

Tällä hetkellä Siedleka odottaa tietoa siitä, milloin seuraava oikeusaste käsittelee asianajajien tekemän valituksen. Hän aikoo viedä tapauksensa tarvittaessa myös Puolan korkeimpaan oikeuteen.

Maansa oikeusjärjestelmän muutosten takia Siedleka uskoo, että jos vallanpitäjät niin haluavat, hän tulee häviämään kaikissa oikeusasteissa. Tällöin Siedleka vie tapauksensa Euroopan ihmisoikeustuomioistuimeen.

"Meillä nyt vain on tällainen ammatti", hän sanoo. ●

Yrittäjätoimittajia moititaan eläkkeiden laiminlyömisestä. Entä jos vika onkin systeemissä, eikä meissä, kysyy freelancetoimittaja Virpi Salmi.

Virpi Salmi, teksti • Tuomas Kärkkäinen, kuvitus

Nimetön freelancer paheksui loka-kuussa *Journalistissa* kollegojaan, jotka hänen kokemuksensa mukaan luistavat yrittäjien eläkevaikutuksesta eli YEL-maksusta: "En tunne yhtäkään vapaata toimittajaa, joka itseni tavoin maksaa lakisääteiset eläkevakuutusmaksunsa. Sen sijaan tiedän lukuisia, joilla on rästissä 10–30 vuoden maksut."

Siinä, että yksinyrittäjiä moralisoidaan eläkemaksuista, ei ole mitään uutta. Moralisointia on viime vuosina kuulunut yhä useammin ja yhä voimakkaammin äänenpainoin.

Syy on, että nykyisillä eläkemaksuilla maksetaan tällä hetkellä eläkkeellä olevien eläkkeet, eivätkä YEL-maksut riitä kattamaan niitä. Koska yrittäjät maksavat eläkkeitä "liian vähän", valtion pitää paikata yrittäjien eläkkeitä. Viime vuonna tähän kului Eläketurvakeskuksen mukaan 349 miljoonaa euroa.

Kuulostaa tietysti pahalta. Rikkaat kapitalistiyrittäjät kahmivat setelit liiveihinsä ja panevat veronmaksajat maksamaan eläkkeet puolestaan.

Tältä asia saadaan näyttämään, jos niin halutaan. Ja niin on haluttu, koska eläkejärjestelmä kaipaa yrittäjiltä lisää rahaa.

ITSE VOISIN YHTÄ PÄTEVÄÄN mutuihin perustuen sanoa, että en tiedä yhtään freelanceria, joka ei maksaisi lakisääteisiä eläkemaksujaan.

Ne ovat nimittäin nykyään pakollisia, jos tienaa yrittäjänä enemmän kuin rapiat 8000 euroa vuodessa. Jos YEL-vakuutusta ei ota itse, Eläketurvakeskus ottaa sen sinulle väkisin ja lähettää laskun perään taannehtivasti enintään kolmelta vuodelta. On tietysti myös mahdollista, että tuttavapiiri-

ni ulkopuolella lukuisat toimittajayrittäjät elävät lain tuolla puolen ja odottavat, milloin nalli nap-sahtaa.

Uuden yrittäjän pienin pakollinen YEL-maksu on noin 125 euroa kuukaudessa. Sillä saa siis eläkkeen, jonka saisi 8000 euron vuotuisilla palkkatuloilla. Eli ei juuri mitään, alle pari sataa euroa kuussa.

Jos työaikana maksettu eläkesumma jää alle takuueläkkeen 837 euron rajan, valtio maksaa puuttuvan osan. Muun muassa näistä puutteista kertyy summa, jota valtion pitää paikata.

Toisin kuin palkansaaja, yrittäjä voi määritellä eläkemaksunsa itse. Voin siis ruksata eläkevakuutusyhtiön paperiin, että työtuloni on 8000 euroa vuodessa ja maksan YEL-maksua 125 euroa kuukaudessa, eikä kellään ole siihen lakimielessä nokan koputtamista.

Se, mitä nimitön freelancer oletettavasti paheksui, olikin juuri tämä: eläkemaksua maksetaan liian pienistä työtuloista. Ainakin tutkimusten mukaan juuri se on yrittäjäeläkkeiden ongelma. Tätä kutsutaan eläkejargonissa "alivaikuttamiseksi".

Jotta asia ei olisi liian yksinkertainen, yrittäjän eläkemaksun perustana oleva tulo ei ole sama asia kuin verotuksessa vuositulo. Eläkemaksun perusteena oleva tulo on nimeltään työtulo, joka määritellään ohjeiden mukaan niin, että "paljonko kaltaisellesi osajalle pitäisi maksaa" tai "mikä on työpanoksesi arvo".

JÄIN FREELANCERIKSI PALKKATYÖSTÄ kymmenisen vuotta sitten. Olin tietysti kysellyt ja selvittellyt eläkeasioita etukäteen. Silti tuli yllätyksenä, että saadakseni saman eläkkeen, joka kertyi toimitussihteerin töistä nel-

jän tonnin kuukausipalkalla, minun pitäisi maksaa YEL-maksua lähes tuhat euroa kuussa. Summassa oli mukana "aloittelevan yrittäjän alennus", jota saa neljän vuoden ajan.

Yrittämisestä sen verran, että se on yhtä vakaa ja pitkäkestoista kuin avioliitto: viiden vuoden jälkeen puolet YEL-vakuutuksista on lakkautettu ja yritykset kuopattu.

Olin ajatellut, että maksan yrittäjän YEL-maksuja saman verran kuin oli oma osuuteni TyEL-maksuista ollessani palkkatyössä. Sillä summalla saa kuitenkin vain eläkkeen, jonka saa vähän yli 20 000 euron vuosituloilla.

Iästä riippuen YEL-eläkemaksu on 24,1 tai 25,6 prosenttia bruttotulosta. Työntekijän TyEL-maksu on 24,8 prosenttia. Keskipalkkainen eli sattumoisin juuri sen neljä tonnia tienava palkansaajatoimittaja maksaa tästä itse reilun neljänneksen eli noin 280 euroa, loput kolme neljäsosaa hoitaa työnantaja.

Jos asuu Helsingissä, on alle 40-vuotias, maksaa asuntolainaa tai pääkaupunkiseudun vuokria ja huollettavana on alaikäisiä lapsia, tuhat euroa kuussa eläkemaksuun on valtava summa, henkisesti ja käytännössä.

LIIAN PIENTÄ ELÄKEMAKSUA voi moralisoida ja sen haittoja teoretisoida, mutta käytännön keskustelu siitä puuttuu.

Nykyistä YEL-systeemiä puolustetaan järjestelmän sisältä vähän kuin ravitsemussuosituksia: kun nämä nyt ovat olemassa ja

Keskustelu yrittäjäeläkkeestä kuulostaa usein siltä kuin aikuiset tunkisivat neliönmuotoista palikkaa pyöreään reikään.

tämä on sinulle järkevää. Ravitsemussuositukset kuitenkin perustuvat tieteeseen. Suomalainen eläkejärjestelmä on poliittisten päätösten tulos.

Siksi keskustelu yrittäjäeläkkeestä kuulostaa usein siltä kuin aikuiset tunkisivat neliönmuotoista palikkaa pyöreään reikään.

Kyllä, ymmärrän, että "alivakuuttaminen" on tyhmää, koska tulen saamaan liian pientä eläkettä ja mahdollisesti naurettavan pientä sairaspäivärahaa. Ei, en siltikään aio maksaa enempää, koska en halua pudottaa elintasoani sen takia, että te sanotte vakavalla äänellä "sosiaaliturvajärjestelmä" ja "vakuutusturva".

Kyllä, arvostan suomalaista eläkejärjestelmää enkä "epäile" sitä. Ymmärrätkö silti, että tuhat euroa kuussa on liikaa pyydetty freelanceyksinyrittäjältä, jonka kaikki ansiot menevät elämiseen?

YRITTÄJIEN ASEENTEET SUOMALAISTA eläkejärjestelmää kohtaan ovat tutkitusti nihkeät. Huhtikuussa julkaistun Yrittäjägallupin mukaan 40 prosenttia yrittäjistä epäilee YEL-järjestelmää. Täysin siihen luottaa 10 prosenttia ja jokseenkin paljon 25 prosenttia. Tosin luottamus on kohentunut, sillä vuonna 2017 vain neljä prosenttia luotti järjestelmään täysin.

Epäluulolle on siinä mielessä katetta, että kun yrittäjien eläkejärjestelmä luotiin 1960-luvun lopussa, yrittäjät olivat suomalaisessa yhteiskunnassa halveksuttua väkeä. Yrittäjät olivat niitä suurteollisuuden omistajaperheitä, joista laulettiin pilkallisesti *Laulussa 20 perheestä*.

Yrittäjien eläke syntyi maatalousyrittäjien eläkkeen sivutuotteena, kirjoittaa **Seppo Pietiläinen** yrittäjien eläkelain syntyä käsittelevässä kirjoituksessaan Eläketurvakeskuksen *Keskustelualoitteita*-sarjassa (2005).

"Sellaista neuvottelumekanismia kuin oli maataloudessa, ei ollut muilla yrittäjillä, ei silloin eikä myöhemminkään. Yrittäjien asema oli tuolloin yhteiskuntapolitiikassa heikko, kun maassa vallitsi markkinataloudelle ja talouden vapaudelle kriittinen ilmapiiri."

Yrittäjien heikko neuvotteluasema johti lopputulokseen, jossa maatalousyrittäjille on oma maatalousyrittäjien eläkevakuutus MYEL. Se on maatalousyrittäjälle itselleen melkein puolet halvempi kuin YEL. Kun YEL:n maksuprosentti on alle 53-vuotiaille 24,1, MYEL:n maksuprosentti on 13,01. Ja näistä molemmista kertyy siis samansuuruinen eläke.

Myöhemmin MYEL on laajennettu koskemaan myös apurahansaajia.

YKSINYRITTÄJIEN MÄÄRÄ ON kasvanut koko 2000-luvun. Yksinyrittäjiä oli vuonna 2018 kaikista yrityksistä puolet ja koko työvoimasta kahdeksan prosenttia. Paljon puhuttu alustatalous luo yksinyrittäjiä vielä lisää perinteisten parturi-kampajien, kulttuuri- ja käsityöläisten, freelancetoimittajien ja rakennusalan itsensätyöllistäjien lisäksi.

Olemme silti eläke- ja sosiaaliturvaongelminemme yksin. Oma vika, jos ei maksa itselleen tarpeeksi, ja vähän paheksuntaa päälle.

On selvää, ettei YEL-järjestelmä tällaisenaan ei ole suunniteltu palvelemaan yksinyrittäjiä. Se on liian kallis, siitä viestitään epäselvästi ja se on MYEL-järjestelmään verrattuna epäreilu. Se on aikoinaan runnottu osaksi järjestelmää, joka palvelee pääasiassa palkansaajia ja suuryrityksiä työnantajina.

Kyselytutkimusten mukaan puolet yksinyrittäjistä tienaa alle 2 000 euroa kuukaudessa. Freelancetoimittajan verotettava keskimääräinen vuositulo (2020) on 25 500 euroa. Se on vähän yli 2 100 euroa kuukaudessa.

On ymmärrettävää, että yrittäjä ei halua maksaa 2 000 euron kuukausituloistaan lähes 500 euroa eläkettä kuukaudessa, vaikka niin olisi nykysysteemin mukaan oikein.

Hallitus saa tänä keväänä yrittäjien "alivakuuttamista" pohtineen eläketyöryhmän esityksen. Siinä on viisi vuotta pohdittu juuri sitä, miten yrittäjän työtulo määritellään YEL-vakuutusta varten. On esitetty, että verotettava ansiotulo olisi sama kuin työtulo ja sitä ei voisi enää itse määritellä, mutta tämä muutos ei ole näillä näkymin menossa läpi. Työryhmä on keskustellut myös YEL-työtulon alarajan nostamisesta.

KIINNOSTAVAA ON SEKIN, että eläkejärjestelmän näkökulmasta me siis maksamme liian vähän eläkemaksua, vaikka maksun perusteena oleva "työtulo" ei ole sama kuin verotettava vuositulo.

Miten on siis pystytty määrittelemään, että YEL-maksuja maksetaan liian vähän? Onko valtiovarainministeriössä joku suuri kirja, josta katsotaan, minkä arvoiseksi seinäjokelaisen senttarin pitäisi työpanoksensa arvioida?

YEL-maksuja maksetaan valtion näkökulmasta liian vähän yksinkertaisesti siitä syystä, että siitä tulevat rahat eivät riitä nykyeläkkeisiin.

Se kertoo maksavan yksilön viallisuutta enemmän siitä, että systeemi ei toimi. ●

Yrittäjän eläkevakuutus YEL

- YEL eli yrittäjän eläkevakuutus on pakollinen, jos tienaa yrittäjätoiminnallaan yli 8 000 euroa vuodessa. Maksun perusteella määräytyvät eläke sekä sairaus- ja vanhempainpäiväraha.

- YEL-prosentti on alle 53-vuotiaille 24,1 % ja 53–62-vuotiaille 25,6 %. Prosenttiosuus lasketaan yrittäjän työtulosta, joka ei ole sama kuin verotettava vuositulo, vaan "arvio työpanoksen rahallisesta arvosta". Arvion saa yrittäjä tehdä itse.

- Toisin kuin työeläkemaksuja, YEL-vakuutusmaksuja ei rahastoida, vaan ne menevät suoraan nyt eläkkeellä olevien yrittäjien eläkkeiden maksuun.

- YEL-maksuista kerättävät rahat eivät riitä, joten valtio joutuu maksamaan puuttuvan

osan. Valtion osuus on kasvanut ja kasvaa: vuonna 2010 valtio korvasi YEL-maksuja 96 miljoonalla eurolla, viime vuonna summa oli 349 miljoonaa euroa.

- Maatalousyrittäjät eivät kuulu YEL:n piiriin, vaan heille neuvoteltiin 1960-luvulla oma MYEL-järjestelmä. Se on vakuutetuille itselleen edullisempi kuin YEL: MYEL-prosentit ovat 13,01 ja 13,82. Myös apurahansaajat kuuluvat tähän järjestelmään.

- Sosiaali- ja terveysministeriön YEL-työryhmä jättää ehdotuksensa YEL:n uudistuksista hallitukselle keväällä. Ryhmä on ollut erimielinen siitä, kenen toiminnassa olisi korjattavaa, että maksuja saataisiin enemmän. Näillä näkymin ainakaan työtulon yhdistämistä verotettavan ansiotuloon ei olla ehdottamassa.

Kesätoimittajaksi Kirkko ja kaupunkiin

Kirkko ja kaupunki -media etsii kahta kesätoimittajaa kesä-elokuulle. Meillä pääset tekemään monipuolista ja monikanavaista työtä. Toivomme sinulta reipasta otetta sekä kykyä ideoida kiinnostavia sisältöjä. Edellytämme kokemusta journalismista tai sisällöntuotannosta.

Pääkaupunkiseudun seurakuntien julkaisema Kirkko ja kaupunki on palkittu ja kunnianhimoinen. Toimituksemme sijaitsee Helsingin Kalliossa. Työkavereiksesi saat maan parhaita uskonto-journalismin ammattilaisia.

Hakemukset juttunäytteineen
24.2.2022 mennessä päätoimittajalle:
jaakko.heinimaki@kirkkojakaupunki.fi.

Etelä-Suomen Media on osa Mediatalo Keskisuomalaisista, joka on vahva suomalainen mediakonserni. Tarjoamme mielenkiintoisia tehtäviä eri alojen ammattilaisille. Meillä työskentelee yli 2 000 media-alan ammattilaista erilaisissa tehtävissä. Toimimme noin 50 eri paikkakunnalla ja julkaisemme yli 90 lehti- ja verkkomediaa. Digitaalinen ulkomainontamme tavoittaa viikoittain lähes 2 miljoonaa suomalaista. Lisäksi meillä on radioliiketoimintaa sekä paino-, jakelu-, tutkimus-, digi-, kiinteistö-, markkinointi- ja viestintäliiketoimintaa. Tarjoamme työntekijöillemme mielenkiintoisia urapolkuja ja olemme mukana kehittämässä median uutta tulevaisuutta. Tutustu meihin ja palveluihimme tarkemmin: www.keskisuomalainen.com ja www.etelasuomenmedia.fi

Nykyisen päätoimittajan siirtyessä syyskuussa eläkkeelle etsimme paikallislehti Loviisan Sanomiin vakituisen työsuhteeseen

Päätoimittajaa

Työsuhde alkaa sopimuksen mukaan, mieluiten kevään 2022 aikana.

Päätoimittajan tehtävänä on vastata kolmesti viikossa painettuna lehtenä ja päivittäin verkossa ilmestyvän Loviisan Sanomien toimituksen johtamisesta ja journalistisesta kehittämisestä. Olennaisena osana työhön kuuluu myös yhteiskuntasuhteiden hoito ja vaaliminen Loviisassa, Lapinjärvellä ja muualla Itä-Uudellamaalla. Päätoimittaja osallistuu myös käytännön toimitustyöskentelyyn ja on aktiivinen kirjoittaja.

ODOTAMME SINULTA:

- vahvaa journalistista osaamista ja näkemystä alueensa johtavan median kehittämisestä
- kokemusta esimiestyöstä
- halua sitoutua Loviisaan ja valmiutta sidosryhmäsuhteiden luomiseen
- näyttöjä laadukkaasta printti- ja verkkolehtiosaamisesta

TARJOAMME SINULLE:

- monipuolisen, kiinnostavan ja haasteellisen tehtävän näköalapaikalla
- tuotteen, jonka brändi on alueella perinteikäs ja tunnettu
- kasvavan ja kehittyvän lukijakunnan
- kilpailukykyisen palkan ja muut työsuhte-edut
- ison lehtikonsernin tuen ja osaamisen

Loviisan Sanomat on ilmestymisalueensa johtava paikallismedia, jonka kokonaistavoittavuus on 12 000 lukijaa (KMT 2021).

Jätä hakemuksesi, CV ja palkkatoiveesi 28.2.2022 mennessä osoitteessa [keskisuomalainen.com/rekry](http://www.keskisuomalainen.com/rekry)

Lisätietoja tehtävästä antaa sisältöjohtaja Joonas Romppanen 040 513 7715, joonas.romppanen@media.fi

etelasuomenmedia.fi

EHDOTA UUTTA
NIMEÄ ERIKOISLEHTIEN
TOIMITUSOSASTOLLE!

NIMIKILPAILU

Olemme Helsingin Seudun Journalistien suurin toimitusosasto, jossa on noin 1 100 jäsentä. Teemme töitä yli 400:lla eri työpaikalla toimittajina, tiedottajina, viestinnän asiantuntijoina, graafikoina, taittajina, viestintäpäälliköinä, päätoimittajina... Ammattinimikkeitä on yli 30. Työnantajinamme ovat mm. valtio, kunnat, järjestöt sekä viestintä- ja media-alan yritykset.

Nimikilpailulla haemme toimitusosastollemme uutta nimeä, koska nykyinen ei vastaa todellisuutta.

Kilpailu on kaikille avoin, ja siihen voi osallistua
7.2.-23.2.2022. Palkintoina on lahjakortteja.

Tutustu kilpailuun ja lähetä ehdotuksesi:
www.erikoislehdet.fi

Uuden Suomettaren Säätiön apurahat

Uuden Suomettaren Säätiö tukee suomenkielisen median journalistien yleisen ja ammattisivistyksen lisäämistä myöntämällä apurahoja opintomatkoihin, kursseihin ja muuhun täydennyskoulutukseen sekä tutkimus- ja julkaisuhankkeisiin. Lisäksi säätiö kannustaa alan opiskelijoita pienehköin pro gradu -stipendein.

Säätiön hallitukselle osoitetusta vapaamuotoisesta hakemuksesta tulee käydä selville hakijan ikä, opinnot, tähänastinen toiminta ja suunnitelma apurahan käytöstä. Hankkeen toteututtua apurahan saajan tulee antaa säätiön hallitukselle kertomus apurahan käytöstä.

Hakemukset tulee lähettää 31.3.2022 mennessä säätiön asiamiehelle osoitteella: Uuden Suomettaren Säätiö, Annukka Åstrand, Kappellirinne 4 B 76, 02200 Espoo.

Haluatko tavoittaa media-alan ammattilaiset? Ilmoita Journalistissa!

Katso lisätiedot: journalisti.fi/ilmoittajalle

Numero	Aineistopäivä	Julkaisupäivä
3/2022	ke 9.3.	to 17.3.
4/2022	ma 4.4.	ke 13.4.
5/2022	ke 25.5.	pe 3.6.

JOURNALISTI

Toimittaja **Jukka Vuorio** ehti keski-ikään ennen ensimmäistä vakipaikkaansa. Pätkäduunarinakin pärjäsi, mutta vakityö tuo turvallisuuden tuntua.

Jukka Vuorio, teksti ● Hanna Lahti, kuvitus

Olen 43-vuotias toimittaja, ja aloitin *Seurassa* tammi-kuussa vakituisen kokopäivätyösuhteen. Se on työhistoriani ensimmäinen.

Kirjoitan paljon urheilusta, joten voisin kysyä itseltäni: ”Miltä nyt tuntuu?”

Totta kai päälimmäiseksi tunteeksi nousee kiitollisuus. On töitä, mikä ei ole monelle toimittajalle itsestäänselvyys.

Puolen vuoden aikana alan työpaikkoja on kyllä auennut enemmän kuin pitkään aikaan, ja mediatilat palkkaavat taas väkeä. Silti useita päteviä tekijöitä on työttömänä, lomautettuna tai alityöllistettynä. Eivätkä kaikki freelancerit ole freelancereita siksi, että se on niin mahtavaa, vaan siksi, että vakityötä on vaikea löytää.

Kaksitoista viime vuotta olen työskennellyt enimmäkseen *Seurassa*, *Helsingin Sanomissa* sekä kuulovamma-alaa käsittelevässä *Nappi-järjestölehdessä*. Urani on rakentunut määräaikaishuoksista, osa-aikaishuoksista, freelancerina tehdyistä juttukeikoista sekä ttt-eli nollatuntisopimuksista.

Työtä ja tuloja on riittänyt keskitulouden suomalaisen verran näinkin, mutta vakisopimus on kieltämättä ollut toiveissa etenkin

Olen monessa toimituksessa panostanut siihen, että sen minkä häviän pilkkusääntöjen ja lauseenvastikkeiden tuntemuksessa, otan takaisin mukavana työkaverina.

sen jälkeen, kun sain lapsen ensin vuonna 2017 ja sitten toisen keran vuonna 2020. Suhde toimeentuloon ja rahaan muuttuu, kun ei ole vastuussa enää vain itsestään.

VAKITUINEN TYÖSOPIMUKSENI ei tarkoita sitä, että olisin loppuikani Otavamedialla kuin herran kukkarossa. Yt-neuvotteluita on käyty media-alalla kymmenen viime vuoden aikana niin usein, että viimeinenkin eläkevirasta uneksinut toimittaja on ravisteltu näissä rytäköissä hereille.

Silti työsuhteen vakinaisuudella on merkitystä. Nyt voin esimerkiksi pankin lainahakemukseen rastittaa olevani vakityössä. Se ymmärtääkseni lisää mahdollisuuksiani valita, minkälaisessa kodissa lähitulevaisuudessa haluan asua. On jotenkin turvallisempi olo. Ehkä nukun aavistuksen paremmin, ehkä kaurapuuro maistuu aamulla hitusen paremmalta.

Journalistiliiton tuorein työsuhteiden työmarkkinatutkimus on vuodelta 2020. Sen vastaajista 88 prosenttia työskenteli vakituisilla sopimuksilla. Omassa helsinkiläisten toimittajatuttujeni kuplassa prosenttilukemat näyttävät hieman toisenlaisilta. Niin sanotuissa epätyypillisissä työsuhteissa eli esimerkiksi osa-aikaisena, määräaikaisena sekä ttt-sopimuksilla työskentelee hyvin moni.

Toki tässäkin kuplassa yhä useampi on viime aikoina saanut vakituisen työn. Se näkyy asumismuodoissa, sillä monesta on vaki-duunin myötä tullut pian vuokra-asumisen sijaan omistusasuja.

MÄÄRÄAIKAISENA TYÖNTEKIJÄ yhtä aikaa on ja ei ole osa työyhteisöä.

Esihenkilöt ja työkaverit tietysti kohtelevat määräaikaista kuten ketä tahansa ammattilaista. Kyse on enemmän omista fiiliksistä ja ääneen lausumattomista epävarmuuksista. Määräaikainen hymyilee vaivaantuneesti ja on kuin ei olisikaan paikalla, kun kollegat puhuvat työpaikan tulevasta juhlista, joiden ajankohta on vasta määräaikaisuuden päättymisen jälkeen. Joissakin taloissa vakituiset saavat firman menestykseen sidottua bonuspalkkiota. Kun he sitten toimituksessa miettivät porukalla, kuinka rahansa käyttävät, saa ketjutettuja määräaikaistuuksia tekevä nieleskellä epäoikeudenmukaisuuden fiilistä tonnin seteli-ilme kasvoillaan.

Kyse on monista pienistä eroista vakituisen ja määräaikaisen välillä. Toinen työntekijä saa työpuhelimien ja liittymän, toinen ei. Toinen saa käyntikortin ja toinen ei. Toinen saa kuvansa kulkukorttiin ja toinen ei. Toisella on oma postilokero, toisella ei.

Kyllähän se välillä ottaa pattiin.

Määräaikainen työntekijä voi tietysti uupua tai sairastua siinä missä vakituinenkin. Joskus olen määräaikaistena joutunut miettimään, uskallanko tuoda ajoittaista uupumisen tunnettani esiin. Voinko hakea sairauslomaa, jotta voisin toipua ja jaksaisin taas työssä paremmin? Jos minut nähdään uupuneena saikuttajana, tehdäänkö minulle enää uutta työsopimusta?

Pitkässä määräaikaistuuksissa on hyviäkin puolia. Olen Sanomalla ja Otavamedialla katsonut hyvin läheltä ainakin kolmesti työyh-

teisöä jäytävät yt-neuvottelut, joissa vakituisessa työssä olleet kollegat ovat aiheellisesti pelänneet työsuhteidensa puolesta. Useita päteviä osajia on aina saanut lähteä, mutta me pätkätyössä olleet olemme olleet turvassa irtisanomiselta määräaikaistuuksiemme vuoksi.

Kokemukseni toimituksista kertovat työelämän muutoksesta. Tulin alalle vuosina, jolloin printti vielä päihitti lukijamäärissä sekä merkityksellisyydessä netin ja somen. Osat vaihtuivat jo monta vuotta sitten.

Digitalisaatio on muuttanut alaa ja sen ansaintalogiikkaa. Tämä on muuttanut myös työsuhteita.

Kaikkien journalistien on kyettävä kehittymään ja uusiutumaan, mutta havaintojeni mukaan monelta pätkäduunarilta – myös alalle juuri tulevilta – vaaditaan yhä enemmän moniosajuutta. Pitäisi hallita sekä uutisjournalismi verkkoon että pitkä feature printtiin, ymmärtää radiotyön perusteet ja mielellään osata tehdä Instagramin pienet videot ja kuvankäsittelyt, eikä todellakaan ole pahaksi, jos valmiutta löytyy myös verkkovideon ja podcastin käsikirjoittamiseen, äänittämiseen, kuvaamiseen ja leikkaamiseen.

Ison talon vakituinen saa taitojensa päivitykseen koulutusta työnantajaltaan, mutta pätkätyöläisen on usein huolehdittava siitä itse.

KUINKA SITTEN PÄRJÄTÄ PÄTKÄTYÖELÄMÄSSÄ ja löytää samalla oma ääni ja tie?

Minulla ei tietenkään ole mitään yleispäteviä ohjeita, mutta nämä noudattamani ohjenuorat ovat myötävaikuttaneet siihen, että töitä on riittänyt:

Ensinnäkin olen monessa toimituksessa panostanut siihen, että sen minkä häviän pilkkusääntöjen ja lauseenvastikkeiden tuntemuksessa, otan takaisin mukavana työkaverina. Olen se tyyppi, joka tuo toimitukseen karkkipusseja ja taputtelee kollegaa selkään, että hoidit tuon hemmetin hyvin.

Toiseksi todellisuudessa merkittävä osa minkäänlaisesta menestyksestä urallani johtuu sattumasta. Olen ollut oikeaan aikaan oikeassa paikassa. Olen vastannut puhelimeen silloin, kun ensiksi tavoiteltu henkilö on unohtanut oman puhelimensa äänettömälle.

Kolmanneksi palauttaisin mieleen edesmenneen toimittaja **Perttu Häkkisen** sekä hänen yhtiökumppaninsa **Panu Hietanevan** lanseeraaman käsitteen journalistisesta pullonkerääjästä.

Kuten pullonkerääjän, myöskään toimittajan ei kannata mennä apajille sinne, missä muut jo pöyhivät puskia. Kokemukseni mukaan nämä vielä käymättömiltä journalistisilta korpimailta löydetty omat ideat kiinnostavat niin lukijoita kuin esihenkilöitäkin. Oman äänen löytäminen – onnistuneiden omien ideoiden kautta – voi auttaa toimittajaa selviytymään alan vaikeidenkin aikojen yli.

Tälläkin hetkellä jossakin puskassa juttuaihe odottaa löytäjänsä – oli toimittajan työsuhde minkälainen hyvänsä. ●

Arvet efter Nyhetsbyrån SPT – "turerna kring SPT har gett en bedrövlig bild av hur finlandssvenska medier drivs"

Lina Laurent, text ● Karl Vilhjälmsen och Robert Seger, foton

Den sista december 2021 upphörde Nyhetsbyrån SPT. Tio journalister miste sina jobb. Det egna arkivet, med texter och foton från fyra års tid, raderades. Aktiebolaget Svensk Presstjänst Ab, som också selsatte två språkvårdare, är likviderat.

När Nyhetsbyrån SPT grundades 2017 innebar det slutet för 130-åriga nyhetsbyrån FNB. I dag finns ingen nyhetsbyråverksamhet på svenska i Finland.

|| På något vis stämmer hela SPT:s historia in på alla stereotyper om finlandssvenskt småsysslande. Det ser dåligt ut.

Mikael Piippo, journalist
på Nyhetsbyrån SPT 2017–2021

För journalisterna som jobbade på Nyhetsbyrån SPT var tiden före årsskiftet turbulent. Beskedet om nedläggningen kom som en

chock. Samtidigt som nyhetsbyrån skulle leverera material som vanligt letade de anställda efter nya jobb, förhandlade med likvidatorn om bland annat arbetshandledning och konsulterade Journalistförbundet för att få veta hur likvideringen påverkade föräldraledigheter eller tidsbundna avtal.

Två av de uppsagda är journalisterna **Sofia Westerholm** och **Sofie Fogde**. Båda började på SPT sommaren 2019, först som inhoppare, senare på heltid. De hade tidsbundna avtal som sträckte sig ända till december 2022.

"Min sista jobbdag var 30 december 2021 och jag hade satt som deadline att jag får vara ledsen tills dess. Efter det skulle jag bara tänka framåt och se det positiva i att jag nu ska göra något annat", säger Fogde som för tillfället frilansar och funderar på att jobba i Sverige ett tag.

Westerholm fick jobb som politisk reporter på HSS Medias nya Helsingforsredaktion.

"Det var en stor lättnad och en dröm som gick i uppfyllelse", säger hon.

Enligt Westerholm gick de sista månaderna på SPT överraskande bra.

"Jag tänkte att det skulle vara svårt att hålla motivationen uppe, men jag älskar jobbet. Jag trodde också att det skulle bli en kamp med kollegorna om samma få lediga jobb. Något av det finaste jag bär med mig är hur vi backade upp varandra och tipsade varandra om jobb", säger hon.

Journalisten **Mikael Piippo** var en av de första som anställdes till nyhetsbyrån och

Sofia Westerholm och Sofie Fogde jobbade tillsammans på Nyhetsbyrån SPT. "Helt ärligt har det varit en fantastisk arbetsplats och jag är glad och tacksam över de åren jag fick vara där", säger Sofie Fogde som i dag frilansar och funderar på vad hon ska göra i framtiden. Sofia Westerholm jobbar som politisk reporter på HSS Medias nya Helsingforsredaktion.

därmed en av få som arbetade där från början till slutet. Tiden på SPT beskriver Piippo som en "hujsig resa".

"Framförallt det första året var inspirerande och motiverande. Vi testade nya saker och skapade en regelbunden verksamhet ur tomma intet. Det fanns en tydlig optimism och en riktning."

Småningom skedde en förändring. Piippo säger att det blev nyckfullt.

"För mig såg det ut som om det

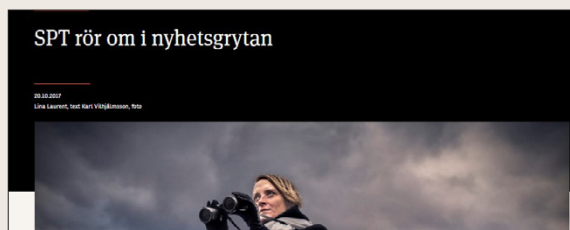

SPT:S BÖRJAN – OCH SLUT

November 2017

- Nyhetsbyrån SPT inleder sin verksamhet. Initiativtagare är KSF Media och HSS Media. Byrån leds av **Anna Back**, som under det första året rekryterar sju reportrar. Styrelseordförande är **Patrik Stenvall** från HSS Media.

Journalisti 20.10.2017

December 2017

- Nyhetsbyrån FNB läggs ner. Byråns kunder HSS Media och KSF Media har sagt upp sina avtal tidigare under året.

En 130-åring går mot sitt slut

10.10.2017

Lina Laurent

Journalisti 10.10.2017

November 2018

- Pär Lander** tillträder som vd och chefredaktör. Hans hustru **Susanna Lander** är styrelsemedlem i Svensk Presstjänst Ab och ansvarig utgivare för KSF Media. Byrån rekryterar nya medarbetare.

Journalisti 19.10.2018

April 2019

- Tom Simola**, chefredaktör för Åbo Underrättelser och vd för Förlags Ab Sydvästkusten blir ny styrelseordförande.

Nyhetsbyrån SPT samarbetsförhandlar och Pär Lander avgår

11.9.2018

Lina Laurent

Journalisti 11.9.2018

September 2019

- Nyhetsbyrån SPT samarbetsförhandlar och Pär Lander avgår som vd och chefredaktör. **Ari Sundberg**, reporter på SPT, utnämns till tf vd och chefredaktör.

Tre sägs upp på Nyhetsbyrån SPT – anställd kallar samarbetsförhandlingarna ett spel för gallerierna

15.10.2019

Lina Laurent

Journalisti 15.10.2019

Oktober 2019

- Tre av Nyhetsbyrån SPT:s tio anställda sägs upp: en i Sverige och två i Helsingfors. Reportertjänster flyttas till Vasa och Åbo. Sundberg blir ordinarie vd och chefredaktör.

Augusti 2021

- Sundberg slutar som vd och chefredaktör. **Henri Fors** utnämns till tf vd och chefredaktör.

Ari Sundberg slutar som vd och chefredaktör på SPT – blir reporter på Vasabladet

8.6.2021

Lina Laurent, text

Journalisti 8.6.2021

Oktober 2021

- Svensk Presstjänst Ab meddelar att nyhetsbyrån läggs ner vid årsskiftet och att bolaget likvideras.

Tio journalister mister jobbet då nyhetsbyrån SPT läggs ner

29.10.2021

Lina Laurent, text

PH: Osmia, foto

Journalisti 29.10.2021

Journalistens samtliga artiklar om Nyhetsbyrån SPT finns på tidningens webbplats, journalisti.fi.

inte fanns en tydlig vision åt vilket håll man skulle föra verksamheten.”

Sedan medlet av januari jobbar Piippo som reporter på Yle Åboland. Det handlar om ett års vikariat. Efter det är framtiden öppen. Bitter är han inte.

”På ett perverst sätt är jag helt nöjd att jag fick vara med från början till slut.”

Piippo tycker ändå att turerna kring SPT gett en bedrövlig bild utåt av hur finlandssvenska medier drivs.

”På något vis stämmer hela SPT:s historia in på alla stereotyper om finlandssvenskt småsysslande. Det ser dåligt ut.”

VAD SÄGER DÅ DE ansvariga om att Nyhetsbyrån SPT bara blev fyra år? Den enda styrelsemedlem som varit med från början till slutet är HSS Medias vd och chefredaktör Niklas Nyberg.

”Nog är det ju lite snopet. Att tanken och visionen inte höll hela vägen är ledsamt.”

Nyberg är noga med att poängtera att det inte handlar om de anställdas fel utan om hur mycket mediefältet förändrats på fyra år. Han drar paralleller till STT som tappat kunder och Lännen Media vars gemensamma redaktion minskats rejält.

Nyberg säger att nedläggningen i slutändan handlade om hur mycket en nyhetsbyrå klarar av att vara relevant för kunder som är utspridda på stora områden.

Men SPT skulle väl leverera endast det kunderna ville ha?

”Det var utgångspunkten. Men när det blir för åbolandsorienterat eller för österbottniskt så minskat relevansen på en massa andra ställen”, säger Nyberg.

Att beslutet om nedläggningen fattades just hösten 2021 har enligt Nyberg med en muntlig överenskommelse att göra. När SPT samarbetsförhandlade 2019 och ökade närvaron i regionerna bestämde ägarna att förbinda sig i minst två år till det nya upplägget. Efter det skulle både ägarna och SPT göra egna utvärderingar.

”Då var det nog ingen som tänkte att byrån skulle läggas ner, men under tvåårsperioden minskade kundernas behov av SPT:s innehåll.”

Samtidigt såg SPT:s ekonomi inte heller bra ut. Bolaget hade enligt Nyberg varit tvunget att höja kundernas avgifter och för det fanns inget intresse från kundernas sida.

Ända sedan starten har Svensk Presstjänst Ab fått stöd, både av staten och av Svenska Kulturfonden. Stödet uppgår sammanlagt till 2,2 miljoner euro. Nyberg säger att det fanns en genuin tanke om att SPT skulle bli mindre beroende av stöd i framtiden.

Hur tycker du att pengarna använts?

”Pengarna behövdes för att kunna göra det här försöket och jag tycker satsningen var värd det. Det var någonting som tidningshusen i Svenskfinland då behövde.”

Journalisten Jean Lindén jobbade i fjol på Nyhetsbyrån SPT:s Åboredaktion som var inhytt hos Åbo Underrättelser. Sedan januari i år fortsätter han jobba i samma kontor men nu som anställd på Åbo Underrättelser. ”Tiden på SPT gav mersmak att jobba på en redaktion igen”, säger Lindén som senast jobbade på ÅU för fyra år sedan. ÅU:s Nyhetschef Pia Heikkilä säger att tidningen hade stor nytta och glädje av SPT. ”Det var låga trösklar och lätt att framföra sina önskemål.”

ANNA BACK VAR CHEFREDAKTÖR för Nyhetsbyrån SPT när den byggdes upp från noll hösten 2017. I en intervju för *Journalisten* sade hon då: ”Det här måste funka. Om det blir dåligt eller för smått så har vi bara en massa små finlandssvenska lokaltidningar och enbart Yle med nationella nyheter.”

Mindre än en månad efter att Nyhetsbyrån SPT lagts ner berättar Svenska Yle och Åbo Underrättelser (ÅU) om ett nytt samarbete: Från och med 1 mars publicerar ÅU Svenska Yles inrikes-, kultur- och sportnyheter i sin papperstidning. Det handlar om ett sex månader långt pilotprojekt.

Efter att Nyhetsbyrån SPT lades ner har det varit en utmaning att fylla ÅU:s papperstidning. Inrikesrapporteringen har mest bestått av ”pressmeddelandejournalistik”, säger ÅU:s nyhetschef **Pia Heikkilä**.

”Vi har inte haft resurser att göra mer.”

En ny personalresurs är ändå kollegan **Jean Lindén** som är tillbaka på Åbo Underrättelser efter en paus på fyra år. Förra året jobbade han på Nyhetsbyrån SPT. När ÅU meddelade att bolaget nyrekryterar sökte han och fick jobbet.

”Jag är nästan förvånad över alla glada tillrop över att jag är tillbaka. Ibland vet man inte om folk bryr sig om det man skriver.”

Pia Heikkilä ställer sig försiktigt nyfiken till samarbetet med Svenska Yle.

”Men pilotprojektet är inte oproblematiskt. Mångfalden kan minska i och med att

Svenskfinland får färre röster.”

I VASA FÖLJER NIKLAS NYBERG med intresse ÅU:s och Svenska Yles samarbete.

”I princip ska man inte uttala sig om pilotprojekt innan man sett vad de innebär på riktigt men ju mer jag funderar på det desto mer mångfacetterat blir det.”

I Svenska Yles rapportering om samarbetet kunde läsaren eller lyssnaren få uppfattningen att lösningen, ifall den upplevs som lyckad, kan sprida sig till andra svenskspråkiga mediehus.

”Man fick en bild av att vi väntar runt hörnet men jag är rätt skeptisk. HSS Media har inte ens tänkt i de här banorna och jag ser inte i nuläget att det är aktuellt för oss”, säger Nyberg.

HSS Media för diskussioner med andra mediehus om samarbete kring nyheter från Åboland och Åland men inget är ännu fastslaget. Samma gäller för KSF Media som även i framtiden ska ha nyheter från Österbotten, Åboland och Åland. Det säger *Hufvudstadsbladets* chefredaktör **Erja Yläjärvi**.

”De här fyra veckorna utan SPT har vi satsat på att få processerna på hemmaredaktionen att fungera. Tanken på samarbete finns, det kan bli aktuellt att hitta frilansare i de här områdena.” ●

Läs också texten ”Röster om SPT”, på Journalistens webbplats journalisti.fi.

Något är på tok om tidningar blir Yles distributionskanaler

Abo Underrättelser ska från och med mars publicera Svenska Yles "allmänna nyheter" i papperstidningen. Om det sex månader långa försöket bedöms vara lyckat så kommer Svenska Yle att erbjuda samma innehåll till alla finlandssvenska dagstidningar.

Det finns olika sätt att se på samarbetet. Reaktionerna på nyheten om partnerskapet har också varit därefter: allt från en försiktig optimism, via ett neutralt konstaterande, till en oro för journalistikens mångfald.

Positivt är att pilotprojektet ger ÅU:s journalister tid att fokusera på det liv som gett tidningen sin slogan, alltså det lokala. Det här är viktigt, inte bara journalistiskt sett utan också med tanke på redaktionens arbetsbörda.

Små redaktioner med begränsade resurser måste ges förutsättningar att använda dessa på bästa sätt. Det gäller inte bara ÅU, men efter SPT:s sorti från den finlandssvenska mediescenen är det klart att Yle-samarbetet fyller ett tomrum.

På tal om SPT och att fylla tomrum: nyhetsbyråns öde beseglades, enligt dess styrelse, av läsarnas ointresse för just allmänna nyheter. Så varför behövs då Svenska Yles artiklar i ÅU? Nyheterna är ju ändå redan tillgängliga för alla.

För att papperstidningen måste fyllas. Det är bara att konstatera: papperstidningens annons- och andra intäkter anger fortfarande takten. Hade webben övertagit papprets roll i det avseendet så hade samarbetet inte behövts.

Slutligen då oron. Svenska Yles direktör **Johanna Törn-Mangs** skriver att "Yle vill inte erövra mediebranschen utan stärka dess livskraft". Men hon konstaterar också att

med samarbetet så "läggs ytterligare en distributionskanal till de redan existerande, så att Yles innehåll kan nå ut till ännu fler".

Vad är det mest positiva man kan säga om fogmassa, den man hittar mellan kakel i badrum?

Handen på hjärtat: om en kommersiell tidning blir "ytterligare en distributionskanal" för ett skattefinansierat public service-bolag, då är något rejält på tok.

Jag förstår varför ÅU går in för ett samarbete med Svenska Yle. Det kan till och med beskrivas som nödvändigt. Men – och det här gäller hela det finlandssvenska medielandskapet – att Svenska Yle signalerar ett ännu bredare samarbete är ett tecken på att de kommersiella nyhetsmedierna inte lyckats i sitt samarbete.

Här lurar en fara också för Svenska Yle. Bolaget beskriver sig ibland som ett "kitt" som håller Svenskfinland samman. Vad är det mest positiva man kan säga om fogmassa, den man hittar mellan kakel i badrum? Jo, att den inte syns.

Om Svenska Yles artiklar börjar betraktas som bulkvara att fylla dagstidningar med så riskerar journalistiken att reduceras till exakt det: ett grått kitt mellan de mer intressanta lokalnyheterna.

Dan Lolax ● Twitter: @danlolax
Skribenten är chefredaktör på Kommuntorget.

FÖRE DEADLINE

Pandemi och människorättsbrott utmanar sportredaktioner inför OS i Peking

Vinter-OS i Peking började den fjärde februari och har inneburit svåra frågor kring både logistik och etik. Den kinesiska OS-byn är helt isolerad på grund av coronapandemin, vilket påverkar möjligheten att rapportera för de journalister som är på plats. Sammanlagt fyra coronatest ska visa negativt innan man släpps in i bubblan.

"Där testas man dagligen och man får bara vara på hotellet och åka specialtransport till arenorna. Reportrarna får inte röra sig ute – om det finns en bankomat fyra meter utanför hotellet får de inte gå till den", räknar Svenska Yles sportchef **Johan Portin** upp.

Svenska Yle har skickat sju personer till Peking

och alla har kommit in i bubblan. Från hela Yle är drygt 60 personer på plats, inkluderande teknisk personal.

Förutom pandemin har också Kinas människorättssituation väckt debatt inför OS och flera länder har meddelat om en diplomatisk bojkott.

"Jag tycker man journalistiskt behöver bevaka ett OS, både mänskliga rättigheter, hur pengarna rör sig och det sportsliga. Men det är viktigt att vi diskuterar detta journalistiskt! Frågan är inte lätt", säger **Hbl:s** redaktionschef för nyheter och sport **Gunilla Celvin**.

Filip Saxén, **Hbl:s** nyhetschef för sport ser att medierna i år har unika utmaningar.

"Det är ett jättemärkligt år, OS i Kina och fotbolls-

VM i Qatar, två länder med jättestora problem med mänskliga rättigheter. Medierna har ett stort ansvar att lyfta fram och kunde göra det mer."

Hbl har inte skickat några reportrar till Peking. Enligt Celvin beror det dels på redaktionens ekonomi och dels på coronaläget.

För Yle Sporten som sänder stort under OS spelar kritiken mot Kina inte in.

"Yle har ju rapporterat om de olika bojkotterna, jag ser inte att det är Sportens ansvar att göra det i Peking. Vi kan inte åka dit och sitta i en bubbla och reda ut varför Kanada bojkottar, vi har inte tid. Då är det nog nyhetsverksamheten som gör det", säger Portin.

Hanna Nordenswan

FOKUS

Apulaisohjaaja **Mia Siiskonen** on jo nähnyt ensi joulun

Manu Haapalainen, teksti • Karoliina Paatos, kuva

Ylen apulaisohjaaja **Mia Siiskonen** vietti tammikuun joulutunnelmissa. Rovaniemellä kuvattiin ensi jouluksi valmistuvaa kolmiosaista koko perheen sarjaa *Lahjat esiin!*, jonka ohjaa **Rami Saarijärvi**.

Apulaisohjaajan työnkuva on laaja. Siiskonen muun muassa tutustuu etukäteen käsikirjoitukseen, laskeskelee yhdessä tuottajan kanssa kuvauspäivien määrää ja tekee kuvausaika-aulun.

”Usein pääsen vaikuttamaan myös tuotannon luovaan puoleen, esimerkiksi esittämään ideoita käsikirjoitukseen ja roolitukseen. Luovuus on tässä työssä parasta”, Siiskonen sanoo.

”On hieno tunne, kun porukka työskentelee kuvauksissa yhteisen päämäärän eteen.”

Ylellä apulaisohjaajan toimenkuva on laajempi kuin kaupallisissa tuotannoissa, Siiskonen sanoo.

”Mutta työpäiviä on vastaavasti käytössä enemmän. Haa-veissani on vielä joskus kokeilla myös, millaista indie-tuotannon tekeminen on.”

Lahjat esiin! -esituotanto alkoi jo vuoden 2021 puolella. Siiskosella on samanaikaisesti työn alla neljä tuotantoa.

”*Lahjat esiin!* jäi muhimaan alitajuntaan siksi aikaa, kun kuvasimme muuta.” •

Lahjat esiin! -joulusarjan kuvauksissa kuvattu Mia Siiskonen sanoo, että apulaisohjaajalta vaaditaan ihmistuntemusta, paineensietokykyä ja ongelmanratkaisukykyä. ”Hankalissakaan tilanteessa ei saa mennä lukkoon. Tilannetajua pitää olla. Ongelmia tulee aina, ja niihin pitää reagoida oikealla tavalla.”

Ville Eloranta ● Twitter: @ville_eloranta
Kirjoittaja on Helsingin Sanomien kielenhuollosta vastaava toimittaja.

Älä sorru yogaboomiin, varoitti kielenhuoltoguru vielä taannoin

Englannin kielen paine on viime vuosikymmeninä kasvanut entisestään, mutta suomentamisessa perusasiat ovat pysyneet samoina. Tulee uusi ilmiö, jolle joko keksitään omakielinen nimi tai ei. Jos keksitään, se voi pärjätä hyvin tai huonosti. Toisaalta sellaisenaan otettu sana saattaa heti tai vähitellen mukautua kieleen.

Hiljattain löytämäni kielenhuoltoguru **Terho Itkosen** (1933–1998) kirja *Vierassanat – Kielenkäyttäjän opas* vuodelta 1990 osoittaa myös, että kolmisenkymmentä vuotta voi olla kielen kehityksessä hämmästyttävän pitkä aika. Vaikka kirjan noin seitsemäntuhannen sanan hakemisto ei toki ole täysin vanhentunut, suositukset ovat ehtineet muuttua lukuisin tavoin.

Nykyisin suhtaudutaan selvästi Itkosta suopeammin muun muassa sanoihin *deadline* (Itkosen suositus *määräpäivä* tai *takaraja*), *design* (*muotoilu*), *dilemma* (*pulma*) ja *stillkuva* (*vakakuva*). Itkosen paheksuma *sporttinenkin*

määritellään lähinnä rennoksi kieleksi.

Erityisen kiintoisia ovat ne suositukset, jotka ovat käyneet tarpeettomiksi kuin itsestään. Itkonen katsoo vielä aiheelliseksi ohjata pois muodoista *boomi*, *grape* (*hedelmä*), *citrushedelmä* ja *yoga*, kun hyvässä yleiskielessä ovat nykyisin liki yksinomaisia *buumi*, *greippi*, *sitrus-hedelmä* ja *jooga*. Sananvalinnoissa on huomionarvoista, että harva käyttäisi enää suomenkielisessä tekstissä ilmaisuja *breakfast* (*aamiainen*), *feedback* (*palaute*), *hostess* (*lentoemäntä*) ja *soft drink* (*virvoitusjuoma*).

Lähes luonnottomalta tuntuu sekin, ettei Itkonen mainitse lainkaan muotoa *fani*, ainoastaan muodon *fan*. Kielemme yleismekanismi on sittemmin hoitanut asian lisäämällä loppu-i:n.

Sanaston kehitys on siis ailahtelevaa ja usein nopeaa. Aina ei tarvita vuosikymmeniä tai edes vuosia: pandemia on tuonut meille muun muassa *delta*- ja *omikron*-muunnoksen. Lopulta tärkeintä on ymmärrettävyys.

TUTKITTUA

Journalisti ei pääse somessa vapaalle

Toimittajien on tärkeää seurata sosiaalista mediaa, mutta henkilöbrändin vuoksi emme ole vapaita julkaisemaan mitä vain.

Tämä selviää viestinnäntutkija **Marika Paason** väitöskirjasta *Yksityinen ja julkinen toimittaja*, joka julkaistiin marraskuussa Jyväskylän yliopistolla.

Väitöskirjaa varten Paaso jututti 35 toimittajaa Yleltä, *Helsingin Sanomista* ja *Ilta-Sanomista*. Tutkija eritteli 43-tuntista haastatteluaikansa laadullisen sisältöanalyysin keinoin. Hänen päämääränään oli selvittää, miten toimittajat suhtautuvat yksityisen ja julkisen väliseen rajaan sosiaalisessa mediassa.

Tutkimus tuotti uutta tietoa muun muassa toimittajien suhteesta henkilöbrändäykseen. Itsensä brändäminen somessa jakaa journalistien rivejä. Osa harrastaa sitä ilolla, kun taas toisilla on jyrkän kielteinen asenne. Monet ovat välimaastossa: he ymmärtävät, että toimittajan

tulee hallinnoida somessa antamaansa vaikutelmaa mutta eivät liiemmin panosta siihen.

Journalistit eivät useinkaan vedä tiukkaa rajaa työn ja vapaa-ajan välille. Työ saa läikkyä työajan ulkopuolelle, eikä se useimpien mielestä ole edes ongelma. Journalismi ei ole vain työtä, se on elämäntapa. Siksi on ymmärrettävää, että ammatti-identiteetin ylläpitäminen jatkuu vapaa-ajalla Twitterissä ja Facebookissa.

Henkilöbrändin vuoksi journalisti ei ole somessa vapaa. Mainehaittaa aiheuttavia kohuja täytyy karttaa. Henkilökohtaisten asioiden tai vahvojen mielipiteiden julkaiseminen voi nakertaa ammatillista uskottavuutta. Osa toimittajista välttelee vaikeuksia niin visusti, ettei julkaise somessa mitään.

Tutkija arvioi, että toimittajien kannattaa

miettiä, miten ammatillisen ja henkilökohtaisen someviestinnän voisi erottaa toisistaan. Selkeintä olisi pitää yllä kahta erillistä tiliä, joista yksi on ammatillinen ja julkinen, toinen henkilökohtainen ja rajattu vain lähimmille ihmisille. Tällainen rajanveto saattaisi helpottaa työn ja vapaa-ajan erottamista toisistaan.

Juha Matias Lehtonen

Antti Ämmälä, 41, aloitti vuoden alussa rauhanvälitysjärjestö CMI – Martti Ahtisaari Peace Foundationin viestintäpäällikkönä (Head of Communications). Ämmälä on työskennellyt järjestön viestinnässä eri rooleissa vuodesta 2016. Sitä ennen hän työskenteli toimittajana muun muassa *Ylessä*, *Helsingin Sanomissa* ja *Taloussanomissa*.

Kun kollega käyttää koukeroista kieltä, viestintäpäällikkö Antti Ämmälä kysyy, miten kertoisit asian kaverille

Olet edennyt CMI:ssä tiedottajasta viestinnän vetäjäksi. Miten ja miksi se tapahtui?

Olen viihtynyt hyvin ja tarttunut uusiin tehtäviin mahdollisuuksien mukaan. Seurasin kansainvälisiä kysymyksiä jo toimittajana, ja toimittajan 'ulkopuolinen katse' on auttanut viestinnän kehittämisessä. Sain lisää vastuuta ensin viestinnän 'kakkoapomona'. Nykyinen työni oli ensin väliaikainen edeltäjäni siirryttyä muualle.

Kenelle CMI ensisijaisesti viestii ja mistä?

Kansainvälisille sidosryhmille, kuten konfliktien osapuolille, globaaleille ja alueellisille järjestöille sekä töitämme rahoittaville eurooppalaisille hallituksille. Kerromme työn tuloksista ja profiilistamme, jotta sidosryhmät ymmärtävät, mitä lisäarvoa voimme tuoda konfliktien ratkaisuun.

Millaista on viestiä presidentti Martti Ahtisaaren sairauksista ja yrittää samalla varjella perheen toivomaa yksityisyyttä?

Se on melko pieni osa työtä. Teemme tiivistä yhteistyötä tasavallan presidentin kanslian kanssa. Kerromme 'olennaiset kuulumiset', mutta emme anna sen syvällisempiä haastatteluja.

Mitä sanot CMI:läisille, kun he kirjoittavat interessit, koordinointi, synergia ja dynamiikka?

Kysyn, miten sanoisit asian kaverillesi. On turha pelko, että yksinkertainen kieli antaisi asiantuntijasta yksinkertaisen kuvan.

Miten estät itseäsi kuplautumasta järjestömaailmaan?

Vietän vapaa-aikaa 'muista maailmoista'

tulevien läheisten ja ystävien kanssa. Olen esimerkiksi soittanut toimittajataustaisessa Pasi Helena-bilebändissä.

Mitä sellaista uudistat viestinnän pomona, mistä aina marisit alaisena?

Haluun vahvistaa kulttuuria, jossa viestintää ei tee vain viestintätiimi vaan koko organisaatio. Taustalla kaikki ymmärtävät viestinnän merkityksen ja sille on riittävät resurssit.

Kirjoitit Journalistiin vuonna 2010 painajaismaisista alaisista. Onko pomona niin kamalaa kuin jutussasi kuvailit?

Kokemukseni ovat pääsääntöisesti myönteisiä. On ollut hyviä alaisia, hyvä työilmapiiri ja hyvää tuuria. Esihenkilönä haluan, että hommat hoidetaan hyvin, mutta olen keskustelevala ja mutkaton.

Työskentelit toimittajana isoissa tiedotusvälineissä. Mikä houkutteli viestijäksi?

Halusin kokeilla jotain uutta liittyen intohimooni kansainvälisiin kysymyksiin. Mediakenttä puolestaan oli vaikeuksissa.

Miten rentoudut?

Olen soittanut kitaraa 12-vuotiaasta ja soitan edelleen melkein päivittäin. Annan myös kitaratunteja.

Kuka on ammatillinen esikuvasi?

Brittitoimittaja **Louis Theroux** on rento ja läsnä aiheesta riippumatta. Neuvonantaja **Ben Rhodesin** rooli oli keskeinen monissa presidentti **Barack Obaman** hienoissa puheissa.

Nina Erho

Vesa Keskisen näköinen mies

Kesätyöhaastattelut ovat aina kuumottavia kokemuksia, mutta yksi niistä on jäänyt erityisesti mieleen. Talvella 2014 hain töihin *Ilta-lehteen*. Haastattelussa oli niin sanottu pääsykoe, jossa piti tunnistaa julkisuuden henkilöitä heidän kasvokuvistaan.

Suurin osa oli helppoja, mutta yhdessä kuvassa oli puvuntakkiin ja kauluspaitaan pukeutunut mies. Hän ei näyttänyt yhtään tutulta.

Menin paniikkiin. Pakko olisi keksiä jotain. Jostain tuli mieleen **Vesa Keskisen** nimi.

Meni tovi, ja toinen haastattelemassa olevista uutispäälliköistä repesi hervottomaan nauruun. Sanoin, että voin kyllä poistua paikalta, jos tämä haastattelu oli tässä.

"Ei, älä! Sä vain luulit juuri kustantajaamme Vesa Keskiseksi", uutispäällikkö vastasi.

Niin, pukumies ei ollutkaan Vesa Keskinen. Hän oli **Kari Kivelä**, *Ilta-lehden* silloinen vastaava päätoimittaja ja kustantaja.

Kivelä ei esiintynyt päätoimittaja-aikanaan mainittavasti julkisuudessa. Haastattelussa ei oletettukaan, että hänet tunnistettaisiin. Mutta kukaan ei ollut koskaan väittänyt Kivelää Vesa Keskiseksi. Eikä ihme, eipä heissä ole oikeastaan mitään samaa näköä.

Minulle on kerrottu, että heti haastattelun jälkeen uutispäällikkö riensi pomokokoukseen, jossa oli myös Kivelä. Pomo oli näyttänyt Kivelälle paperiani saatesanoilla "katso, mitä kesätoimittajahakija vastasi".

Legendan mukaan Kivelän vastaus olisi ollut ytimekäs: "Palkatkaa tämä."

Sain paikan *Ilta-lehdestä*. Jatkoin talossa pari vuotta ja etenin lopulta viihdeosaston uutispäälliköksi, jolloin pääsin teettämään samaista kasvontunnistustestiä uusille hakijoille.

Juuso Määttänen

Kirjoittaja on Helsingin Sanomien kulttuuritoimittaja.

MITÄ SINULLE ON SATTUNUT JA TAPAHTUNUT? LÄHETÄ TARINASI OSITTEESEEN JOURNALISTI@JOURNALISTIILITTO.FI

Julia Blomqvistin mukaan opiskelijapiireissä mietittiin usein, mahtaako journalistina saada töitä. "Vasta työelämässä olen huomannut, ettei avoimiin paikkoihin aina olekaan pilvin pimein kokeneita hakijoita." Blomqvist kuvattiin Helsingissä etäpäivän lounastauolla koiriensa Lavrikin ja Lissun kanssa.

KOLMIKYMPPISTEN KATO JÄSENISTÖSSÄ JATKUU – JULIA BLOMQVIST SOLAHTI ALALLE ODOTUKSIAAN HELPOMMIN

Nina Erho, teksti • Ella Kiviniemi, kuva

Kolmekymppisten kato Journalistiliiton jäsenistössä jatkuu. 30–39-vuotiaita oli jäsenistä viime vuonna enää 13,9 prosenttia. Vuonna 2020 heitä oli 14,6 prosenttia. Vuonna 2012 ikäryhmän osuus jäsenistöstä oli vielä 24 prosenttia.

Kymmenessä vuodessa kolmikymppisten jäsenryhmän koko on lähes puolittunut. Vuonna 2012 heitä oli 3713, vuonna 2021 enää 1962. Pudotus edellisvuodesta oli 90 jäsentä.

Lännen Median toimittaja **Julia Blomqvist**, 34, kulkee vastoin trendiä. Journalismia Haaga-Heliasa opiskeleva Blomqvist on työllistynyt paremmin kuin osasi odottaa ja liittyi Journalistiliittoon viime vuonna.

Blomqvist sai vuonna 2020 harjoittelupaikan *Talouselämästä* ja sen perään kesätöitä. Sen jälkeen hän sai ttt-töitä talousuutistoimisto Startelista. Kun Startel lakkautettiin keväällä 2021, Blomqvist huhuili Facebookissa kesätyöpaikkaa. Se löytyi Lännen Mediasta, missä työt jatkuvat näillä näky-

min elokuuhun saakka.

Blomqvistin työllistymistä on helpottanut maisterintutkinto kansantaloustieteestä. Se ei ollutkaan unelmien ala, mutta erityisosaaminen auttoi hyvään harjoittelupaikkaan journalistina.

"*Talouselämässä* sain jalan alan oven väliin ja rohkaisua. Aiemmin olin kuullut ihmettelyjä, miksi haluat alalle, jolla menee huonosti. Myös omaa intohimoa ja draivia journalistiksi pitää olla."

KOKONAISUUDESSAAN JOURNALISTILIITON jäsenmäärä väheni viime vuonna 30 jäsenellä. Jäseniä oli vuoden lopussa 14062. Lasku loiveni edellisvuodesta, mihin vaikutti etenkin Suomen elokuva- ja mediatyöntekijöiden yhdistyksen SET:n liittyminen Journalistiliittoon. Vuoden lopussa settiläisiä oli liittynyt liittoon 260.

Freelancereita liittyi liittoon viime vuonna 52 enemmän kuin edellisvuonna, ja myös freelance-reiden eroamiset vähenivät. Opiskelijoiden liittymiset vähenivät hieman, mutta palvelujohtaja

Simon Huldénin mukaan lukuun voi olla tyytyväinen.

"Opiskelijatyö on onnistunut, kun jäsenyyden muuttuminen alusta asti maksulliseksi ja koronan vaikutus tapaamisiin eivät ole vaikuttaneet enempää."

Liiton jäsenmäärään ja etenkin nuorten jäsenten määrään vaikuttaa Huldénin mukaan väistämättä alan työpaikkojen väheneminen. Jäsenmääräänsä kasvattaakseen liiton pitää entistä paremmin pystyä tukemaan muitakin kuin alan työsuhteisia. Liitto ajaakin pitkäjänteisesti muun muassa kollektiivista neuvotteluvoimaa, jotta se pystyisi neuvottelemaan työehdoista myös freelancejäsenensä puolesta.

Julia Blomqvistille syitä kuulua Journalistiliittoon ovat yhteys omaan ammattikuntaan, tuki alan riskitilanteissa sekä pressikortti. Jäsenmaksu on hänestä kallis.

"Vastapainoksi odotan liiton todella näkyvän ja ajavan journalistien ja journalismin asiaa." •

YT-LAIN UUDISTUS ON MUUTAKIN KUIN SANAKIKKAILUA

Uusi yhteistoimintalaki tuli voimaan tämän vuoden alussa. Lakimuutos jätti *yt-neuvottelut* historiaan, ja jatkossa työpaikoilla käydään *vuoropuheluja* ja *muutosneuvotteluita*. Jälkimmäiset korvaavat *yt-neuvottelut*, joita aiemmin käytiin silloin, kun työvoiman käyttöä haluttiin vähentää.

Ensi kuulemalta neuvotteluiden nimien vaihtaminen saattaa vaikuttaa sanakikkailulta ja silmänlumeelta. Sitä muutoksen ei kuitenkaan ole tarkoitus olla.

Lakiuudistuksen tavoitteena on parantaa henkilöstön vaikutusmahdollisuuksia ja tiedonsaantia sekä tukea aitoa yhteistoimintaa työpaikoilla. Yhteistoimintalaki on ennenkin ollut yhteistoimintalaki, mutta lukuisten irtisanomisten takia sitä on alettu pitää irtisanomismenettelylakina.

MUUTOSNEUVOTTELUN ELI vanhan "irtisanomisyteen" prosessit säilyvät pääosin ennallaan. Uutena asiana laissa säädetään nyt henkilöstön oikeudesta tehdä neuvottelun kuluessa ehdotuksia ja esityksiä vaihtoehtoisista ratkaisuista. Työnantajan on vastattava esityksiin. Jos työnantaja suhtautuu esitykseen kielteisesti, on työnantajan myös perusteltava näkemyksensä.

Työntekijöiden edustajilla on tähänkin asti ollut oikeus esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja, mutta perusteltujen vastausten saaminen työnantajalta on aika ajoin ollut ongelma. Nyt nämä oikeudet ja velvollisuudet ilmenevät selkeästi lakitekstistä.

Jotta yhteistoimintaa olisi yrityksissä myös "hyvän sään aikana", on työnantajan jatkossa käytävä henkilöstön edustajan kanssa säännöllisesti vuoropuheluita, joiden sisältö voi koskea työnantajan taloudellista tilaa, kehitysnäkymiä tai työvoiman käyttöä.

Ajatuksena on myös, että työpaikan sääntöjä, käytäntöjä ja erilaisia toimintaperiaatteita sekä henkilöstön koulutustarpeita ja työhyvinvointia käsitellään yhdessä. Työnantajan on annettava vuoropuheluiden käymistä varten tarpeelliset tiedot.

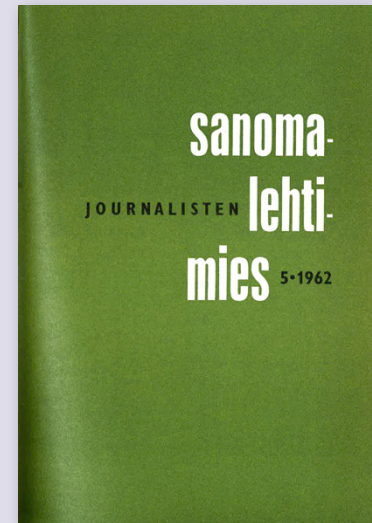
"Aito, jatkuva ja avoin vuorovaikutus työnantajan ja henkilöstön välillä ei toteudu pelkästään pykälää kirjoittamalla."

HENKILÖSTÖN EDUSTAJALLE vuoropuhelu merkitsee mahdollisuutta nostaa esille työntekijöille tärkeitä asioita. Siellä, missä keskusteluyhteys on ollut auki, on asioiden esille tuominen onnistunut aiemminkin.

Lakiin on myös koottu aiemmin eri laissa olleet säännökset henkilöstön edustuksesta yrityksen hallinnossa. Myös tämä muutos korostaa yhteistoimintalain merkitystä lakina, jossa säädellään työpaikan yhteistoimintaa eikä pelkästään työvoiman käytön vähentämismenettelyä.

Yhteistoimintalain tavoitteena oleva aito, jatkuva ja avoin vuorovaikutus työnantajan ja henkilöstön välillä ei toteudu pelkästään pykälää kirjoittamalla. Muutoksen työpaikoilla toteuttavat yhteistoiminnan osapuolet, työnantajan ja henkilöstön edustajat – siis me ihmiset. ●

Sanna Nikula ● sanna.nikula@journalistiliitto.fi
Kirjoittaja on Journalistiliiton juristi.

Sanomalehtimies 5/1962 kannusti pii-naamaan tietoa pimeistä viranomaisista sinnikkäästi.

Viranomainen pimitti tietoa jo 60 vuotta sitten

Journalistit ovat 2020-luvulla kritisoineet viranomaisia voimakkaasti siitä, etteivät nämä tunne tai noudata julkisuuslakia. Samaa noitui *Sanomalehtimieheissä* 5/1962 **Lars Bruun**.

"Taistelua viranomaisia vastaan saa lehtimies käydä jatkuvasti. Milloin asianomainen virkamies pikutärkeänä yrittää korostaa omaa arvoaan käyttäytymällä nurjamielisesti lehtimiehiä kohtaan, milloin taas hän on surkean tietämättömyytensä." Julkinen asiakirja, siinä kiistakapula, joka monta kertaa on saanut lehtimiehet hermoromahduksen partaalle ja virkamiehen paljastamaan tietämättömyytensä."

Bruun kuvailee seikkaperäisesti kahta tapausta, joissa hän joutui hankalaan ja aikaa vievään prosessiin yrittäessään selvittää tietoja, jotka julkisuuslain nojalla kuuluisivat julkisiksi. Lopulta oikeuskansleri käski luovuttaa tiedot.

"Lehtimiesten olisi syytä useammin muistuttaa viranomaisia julkisuuslain merkityksestä! Eikä tyytyä mahdollisesti epävään lausuntoon, vaan ajettava asia seuraavaan asteeseen", Bruun kehottaa.

Maria Pettersson

BBC:n kautta kirjailijaksi

TOIMITTAJA JA TIETOKIRJAILIJA
PETRI NEVALAINEN
26.12.1962 PIEKSÄMÄKI – 26.12.2021
HELSINKI

Petri Nevalaisen elämä loppui kotisängyyn tapaninpäivän iltana, 59-vuotispäivänään.

Nevalainen sai 2014 vakavan sairauskohtauksen, jonka jälkeen hän kärsi terveysongelmista.

Petri Nevalainen oli yksi maan eniten auktorisoimattomia elämäkertoja tehnyt kirjailija. Niitä syntyi muun muassa Sauli Niinistö, Vesa-Matti Loirista, Tauno Palosta ja Kimi Räikkösestä.

Muita teoksia ovat muun muassa Suomi-rockin tiekartta, Mikko Alatalon 60-vuotiskirja ja Meryl Streepin elämäkerta suomeksi. Hän kirjoitti myös sotahistoriaa.

Nevalainen opiskeli Jyväskylän yliopistossa englantilaista filologiaa ja teki gradunsa Marxin veljeksistä. Tämän jälkeen hän työskenteli Lontoossa BBC World Servicen suomenkielisessä toimituksessa 1988–1997.

Urheilu ja musiikki olivat elin-

KUVA: JANI HAKALA

ikäisiä kiinnostuksen kohteita. Hän sai harvinaisia haastatteluja mm. esimerkiksi Johan Cruijffilta, Mohammad Alilta, Paul McCartnelylta, Eric Claptonilta ja Stingiltä.

Lontoosta palattuaan Nevalainen työskenteli Valittujen Palojen toimittussuhteerinä ja mainosalan Kampanja-lehden päätoimittajana.

Heli Koskelan kanssa hän teki Nelosen Palaneen käry-tv-ohjelmaa. Työsuhde jalostui avioliitoksi, jossa syntyi nyt 14-vuotias Kauri-poika.

Ikuisen sanaleikkien keksijän liian varhainen poismeno vetää ystäväpiiriin vakavaksi.

Pertti Ruohonen

Kirjoittaja on Sunnuntaisuomalaisen toimittaja.

Kesyttämätön taiteilijasielu

TOIMITTAJA-VALOKUVAAJA JA VIULISTI
MATTI OUTAKOSKI
16.6.1953 HELSINKI – 7.12.2021 TAMPERE

Matti Outakoski valmistui Sibelius-Akatemiasta 1972, pääaineina viulu ja alttoviulu. Valmistumisen jälkeen hän soitti alttoviulua erilaisissa kokoonpanoissa. Muusikkoutta jatkui vuoteen 1985, kunnes hän joutui tekemään vaikean päätöksen muusikonuransa lopettamisesta olkapään kulumien vuoksi.

Outakoski opiskeli toimittajaksi ja aloitti Kokkolassa 1986 Keskipohjanmaa-lehden kulttuuri- ja musiikkitoimittajana. Sen jälkeen hän työskenteli Kansan Ääni- ja Demari-lehdissä. Hän työskenteli freelancerina myös muun muassa Pietarsaaren Sanomiin, Kalevaan sekä Vihtoriin Lankaan.

Outakoski oli asioihin perehtyvä, kriittinen ja oikeudenmukaisuutta puolustava toimittaja. Hänen uransa kehitykseen vaikutti 1990-luvun alun lama, jonka vuoksi lehtien toimintaa supistettiin ja toimittajia irtisanottiin. Myöhemmin Outakoski

työskenteli kulttuuriprojekteissa eri puolilla Suomea ja teki myös valokuvataidetta ja -näyttelyitä esimerkiksi Latviassa ja Tšekissä.

Hänellä oli kaksi poikaa ja tytär sekä laaja ystäväpiiri.

Matti Outakoski oli karismaattinen, suvaitsevainen ja ennakkoluuloton ihminen, joka sai helposti ystäviä. Outakoski tunnettiin erittäin hyvänä ruuanlaittajana, ja hänen elämänsä loppuikin itse tehdyn hienon aterian ääressä.

Inese Outakoski, Niiles Outakoski ja Erkki Hujanen

Inese Outakoski on Matti Outakosken aviopuoliso, Niiles Outakoski hänen veljensä ja sellisti. Erkki Hujanen on toimittaja ja Outakosken ystävä.

Uutisten edelle meni vain Lapin luonto

MEDIATOIMITTAJA VELI-MATTI HUOTARI
11.4.1962 KUOPIO – 5.1.2022 HELSINKI

Loppiainen toi mukanaan suru-uutisen: Yle uutisten buukkeri Veli-Matti "Vellu" Huotari menehtyi sairauskohtauksen seurauksena.

Huotari toimi kuvanauhoittajana, mikserinä, ohjaajana, leikkaajana ja buukkerina eli kuvatuotannon työnjohtajana.

Uutiset olivat Huotarille kaikki kaikessa, mikään ei ollut lähetysten ulosmenoa tärkeämpi. Monta lähetystä hän pelasti viime hetken interventiollaan.

Välillä Huotari oli Nelosen uutisissa leikkaajana. Yleen hän palasi, kun Yle24-kanava perustettiin ja tarvittiin Huotarin kaltaista rautaista ammattilaista. Hän oli vaikiotekijä myös olympialaisissa – ja aina siellä, missä tarvittiin nopeutta ja hyviä hermoja.

Huotari oli sitkeä sissi, sukeltaja ja laskuvarjohyppääjä. Eräällä kala-reissulla hän ajoi moottorikelkalla

sulaan. Jään reunalla oli paksusti lunta, ja ote lipsui. Vellu irrotti ämpäristä kannen ja kauhoi sillä lumen pois. "Älkääs ny hermoilko", kuului ohje uutiskiiressäkin.

Iän myötä tulleet "pikku krempat" eivät saaneet häntä hidastamaan vauhtia. Kerran sairaalaan joutuessaan hän pyysi esimieheltä kokiksen ja työläppärin. Pettymys paistoi kasvoilta, kun vain toinen toive toteutui.

Vellulle uutisia tärkeämpi oli vain Lapin luonto. Siitä hän nautti piilokämpillään Utsjoella.

Martti Lyyra

Kirjoittaja oli Vellu Huotarin esihenkilö.

Suomenkielisen radiotoiminnan kantava voima

KANAVAPÄÄLLIKKÖ JUKKA HÄYRINEN
14.1.1941 TAMPERE – 24.1.2022 LUULAJA

"Toimittaja ei ole koskaan lomalla", sanoi radiomies Jukka Häyrinen. Tamperealais-helsinkiläinen Häyrinen aloitti Ylessä 1962. Myöhemmin hän oli erikoistoimittajana silloisen pääjohtajan Eino S. Revon alaisena.

Ylen Lapin Radion aluepäälliköksi hänet valittiin 1968. Kahdeksanvuotisen vuoteen mahtuu rakennustyö, joka käsitti radio- ja tv-keskuksen ja niin ikään saameradion luomisen.

Häyrinen siirtyi Ruotsiin 1987, aluksi Radio Norrbottenin johtoon ja sitten vetämään myös asemalla tuotettuja Ruotsin radion valtakunnallisia tuotantoja.

Vuonna 1996 hänet nimitettiin, ylivoimaisena hakijana, uuden suomenkielisen kanavan SR Sisuradion johtoon.

Viisi vuotta vaati paljon: digitaalisen lähetystekniikan kehittäminen, taistelu resursseista,

paikallisen ja valtakunnallisen työ- ja kulttuurin yhteensovittaminen.

Häyrinen uskalsi kyseenalaistaa yhtiön johdon ratkaisut, kun kyseessä oli ruotsinsuomalaisen kuuntelijan etu.

Hän liikkui yhtä hyvin tukholmalaisissa aatelispalatsissa kuin Lapin vähäväkisten parissa. Luulajassa asunut Häyrinen osasi myös tarpeen tullen lopettaa kituvan poron kärsimykset, kun eläimen vieressä seisoivat neuvoton kolaroinut autoilija.

Eläkkeelläkin Häyrinen kiinnosti elämäntyönsä tila. Hän soitti usein ja vaihdoimme kuulumiset.

Jorma Ikäheimo

Kirjoittaja on Ruotsin radion toimittaja.

KOKOUKSET

PKJ:n vuosikokous

Pohjois-Karjalan Journalistiyhdistyksen vuosikokous järjestetään la 26.2. klo 13 Kauppaneuvoksen kahvilassa. Käsitellään sääntömääräiset asiat, valitaan yhdistyksen edustaja Journalistiliiton valtuustoon seuraavalle toimikaudelle ja tälle varajäsenet sekä päätetään Sulka- ja Pyyhkeet-palkintojen myöntämisestä. Ennen kokousta on tarjolla lounas klo 12 alkaen. Kokoukseen voi osallistua myös Teamsin välityksellä. Ruokailun ja etäyhteyksien järjestämiseksi ilmoittautumiset 17.2. mennessä sähköpostitse pkjournalisti@gmail.com. Ilmoita, tuletko paikan päälle vai osallistutko etänä. Jos tulet lounaalle, kerro erityisruokavaliostasi ja ruoka-aineallergioistasi.

Aika: La 26.2. klo 13

Paikka: Kauppaneuvoksen kahvilan yläkerran kabinetti, Koskikatu 1, Joensuu ja Teams

Lisätiedot ja ilmoittautumiset: Ilmoittautumiset to 17.2. mennessä pkjournalisti@gmail.com

Järjestäjä: PKJ

KSJ:n vuosikokous

Keski-Suomen Journalistien vuosikokous pidetään ke 16.3. klo 18 ravintola Albassa. Tarvittaessa osallistujamäärää rajoitetaan koronarajoitusten mukaisesti ja tarjotaan jäsenille

etäosallistumismahdollisuus. Ajankohtaiset tiedot kokousjärjestelyistä päivitetään yhdistyksen verkkosivuille: ksjournalistit.fi. Kokouksessa käsitellään yhdistyksen sääntömääräiset asiat, muun muassa valitaan hallituksen jäsenet. Ennen kokousta järjestetään klo 17 alkaen ruokailu Albassa.

Aika: Ke 16.3. klo 18

Paikka: Ravintola Alba, Ahlmaninkatu 4, Jyväskylä

Lisätiedot ja ilmoittautumiset:

ksjournalistit.fi, ilmoittautumiset 7.3. mennessä

sihteeri@ksjournalistit.fi

Järjestäjä: KSJ

SKJ:n vuosikokous

Savo-Kainuun Journalistiyhdistys ry:n vuosikokous pidetään la 19.3. klo 12 alkaen hotelli Puijonsarvessa Kuopiossa. Kokouksessa käsitellään sääntömääräiset asiat, kuten vuoden 2021 tilinpäätös, valitaan puheenjohtaja ja hallitus sekä edustaja seuraavaan liittovaltuustoon. Mikäli koronatilanne estää tapahtuman, kokous pidetään Teamsilla. Klo 12–13 lounas. Kokous klo 13 alkaen.

Aika: La 19.3. klo 12

Paikka: Hotelli Puijonsarvi, Kuopio

Lisätiedot ja ilmoittautumiset: Ansa Heinonen,

heinoans@gmail.com, p. 050-411 6362,

savokainuunjournalistit.yhdistysavain.fi.

Ilmoittautumiset 2.3. mennessä.

Järjestäjä: SKJ

YOT:n vuosikokous

Ylen ohjelmatyöntekijät ry:n vuosikokous pidetään etäyhteyksin la 19.3. klo 12 alkaen. Kokouksessa käsitellään sääntömääräiset vuosikokousasiat ja mahdolliset saapuneet aloitteet. Aloiteaika päättyy perjantaina 25.2. Poikkeuksellisesti vuosikokoukseen ei ole mahdollista osallistua valtakirjalla. Kokouksen osallistujat voivat laskuttaa YOT:lta kokouslounaan kirjautumalla (yotry.fi) jäsensivuille ja tekemällä kululaskun.

Aika: La 19.3. klo 12

Paikka: Etäkokous

Lisätiedot ja ilmoittautumiset: yotry.fi

Järjestäjä: YOT

HSJ:n vuosikokous

Helsingin Seudun Journalistit ry:n vuosikokouksessa käsitellään sääntömääräisten asioiden lisäksi SAL:n säätiön hallituksen täydennysvaali ja tilintarkastajien valinta sekä HSJ:n sääntömuutos ja uudet kokoussäännöt. Muutoksia esitetään sääntöjen pykliin 3, 9, 10, 20, 23, 24, 27, 29, 32, 36 ja 39. Virallinen kokouskutsu ja ilmoittautumishjeet hsj.fi. Huom! Ennakkoilmoittautuminen on pakollinen. Iltapala klo 17–18. Koronarajoitukset voivat tuoda muutoksia kokouksen pitotapaan.

Aika: Ke 23.3. klo 18

Paikka: Hotelli Presidentti, Helsinki

Lisätiedot ja ilmoittautumiset: hsj.fi

Järjestäjä: HSJ

Haluatko kehittää ja kehittyä?
Hae meille päätoimittajaksi.

Hilla Group Oyj on Suomen toiseksi suurin paikallismediatalo, joka julkaisee yhteensä 16:ta paikallislehteä, kahdeksaa kaupunkilehteä, kahta maakuntalehteä ja yksittäisiä matkailulehtiä. Konsernin liikevaihto on noin 45 miljoonaa euroa ja se työllistää noin 500 henkilöä.

HAEMME

PÄÄTOIMITTAJAA

Haapavesi-lehteen

Digitaalisesti joka päivä, kerran viikossa printtinä ilmestyvän Haapavesi-lehden kokonaistavoittavuus on 11 000 kpl

Päätoimittajana vastaat oman lehtesi sisällöstä ja kehittämisestä oman yhteisönsä parhaana paikallismedianana. Pidät monikanavaisuutta itsestään selvänä ja haluat kehittää lehteä, toimitusta ja toimintaa. Työssäsi johdat ja ohjaat toimituksen työskentelyä ja osallistut aktiivisesti juttujen tekemiseen. Päätoimittajana olet mukana konsernin yhteisessä kehittämisessä ja teet tiivistä yhteistyötä sisarmedioiden päätoimittajien kanssa.

Arvostamme hyviä sosiaalisia taitoja, joita tarvitset niin toimituksen johtamisessa kuin sidosryhmien ja yhteistyökumppaneiden kanssa toimiessasi.

Saat tueksi koko Hilla Group -konsernin mediaverkoston ammattilaisten tuen, välittävän esimiehen, konsernin henkilöstöedut sekä ennen kaikkea hyvin mielenkiintoisen, vaikuttavan ja monipuolisen näköalapaikan lehdessä, jolla on paikkakunnalla sitoutunut lukijakunta.

Kiinnostuitko? Lähetä hakemuksesi liitteineen 20.2.2022 mennessä osoitteessa www.kpkyhtiot.fi/tyopaikat.

Mietityttääkö? Soita rohkeasti tulevalle esimiehillesi päätoimittaja ja sisältöjohtaja Tiina Ojutkankaalle 11.2. klo 15-16 tai 15.2. klo 9-10 numeroon 050 595 6975 tai ota yhteyttä sähköpostitse tiina.ujutkangas@kpk.fi

Odotamme innolla hakemustasi!

Adile Sevimli, 28

- Toimittaja, kirjailija, media-alan ammattilainen.
- Työskentelee *Long Playn* tuottajana ja toimittajana ja aloittaa tänä vuonna *Nuoren Voiman* kolumnistina. Työskennellyt aiemmin muun muassa Ylellä.
- Nuortenromaani *Kärsimyskukkauuteaddiktio* julkaistaan toukokuussa yhdessä ystävän ja kollegan **Oona Pohjolaisen** kanssa.
- Valtiotieteiden maisteri Helsingin yliopistosta.

Adile Sevimli ei ollut aiemmin kirjoittanut juttua, jonka teksti olisi kokonaan sitaateissa. "Sen kokeileminen oli kivaa, kuten myös kulttuurijutun tekeminen. Olen viime aikoina työskennellyt lähinnä yhteiskunnallisten aiheiden parissa. Sirkka Turka -juttu ei ollut poliittinen tai tulenarka."

Sirkka Turkan perintö oli aihe, josta Adile Sevimli ei voinut kieltäytyä

Freelancetoimittaja Vesa Rantaman valinta

"**Adile Sevimlillä** on usein pyrkimys laajentaa keskustelua käsittelemistään aiheista, ja kun taustatyöt on tehty huolella, pyrkimys myös tuottaa hedelmää. Hän on esimerkiksi tuonut eurooppalaista, huolestuttavaa anti-gender-liikehdintää Suomessa laajempaan tietoisuuteen. Sevimlin *Helsingin Sanomiin* 31. lokakuuta 2021 kirjoittamassa jutussa *Mitä opin Sirkka Turkalta* näkyy nykyisin oudon epämuodikas 'mestari-kisälli-asetelma': kirjallisuudesta puhutaan enää valitettavan harvoin vaikutteiden antamisen ja saamisen kautta, etenkin näin perusteellisesti. Paremminkin kuin mitkään epilogit, juttu onnistui kiinnittämään huomiota runoilija **Sirkka Turkan** perustavaan merkitykseen – ja jäipä siitä mediassa elämäänkin **Aura Nurmen** käyttämä luonnehdinta: on ok olla raikuli nainen."

Tällä palstalla Journalisti pyytää ilmiantamaan loistavia alan tuotoksia. Viestiä vie seuraavaksi eteenpäin se, jonka työ esitellään palstalla.

Nina Erho, teksti ● Heli Blåfield, kuva

Juttuaihe ei harmi kyllä ollut oma neronleimaukseni, vaan tilaus tuli *Hesarin* Sunnuntai-sivujen tuottajalta **Tuija Pallas- teelta**. Työ piti tehdä nopeasti. Sain tiistai-iltana sähköpostia, että ehtisitkö tehdä jutun juuri edesmenneestä **Sirkka Turkasta**. Torstai-iltana tekstin piti olla jo editoitavana", sanoo toimittaja **Adile Sevimli**.

Sevimli kirjoitti lokakuussa 2021 *Helsingin Sanomien* Sunnuntaihin jutun, jossa runoilijat **Olli Heikkonen** ja **Aura Nurmi** muistelevat runoilija Sirkka Turkkaa ja kertovat, miten tämä vaikutti heihin ja heidän kirjoittamiseensa.

"Minulla oli hirveä kiire muiden töiden kanssa, mutta otin tehtävän, koska aihe, 'Sirkka Turkan perintö', oli ihana. Olin itekin juuri kuullut Turkan poismenosta ja lukenut itkeskellen hänen runojaan – ensi hätään Instagramista.

Haastattelin juttuun kolmea runoilijaa. **Pauliina Haasjoen** osuus jäi lopulta tekstistä pois, koska Heikkosen ja Nurmen haastattelut tuntuivat muodostavan kokonaisuuden, eikä niitä tuntunut järkevältä tiivistää. Ei ole kivaa kertoa haastateltavalle, että hän jää pois jutusta, mutta se ei ole minulle ongelma – tekstin on palveltava ennen muuta lukijaa.

Jutun mitta 10000 merkkiä täyttyi nopeasti, mistä pitää nostaa haastateltavillekin hattua, koska tekstihän on pelkkää sitaattia. Tavaltaan minun piti vain etsiä oikeat tyypit ja keskeyttää heidät oikeissa kohdissa kuullakseni tarpeeksi tarkat yksityiskohdat. Tuottajan alkupe- räinen idea oli usean haastateltavan juttu. Aikataulusyistä valitsin vain muutaman, joiden tiesin valmiiksi olleen Turkan kanssa tekemisissä.

Nurmen kanssa puhuin vain kerran, Heikkosen kanssa soittelimme joitakin kertoja. Pyysin haastateltavia miettimään etukäteen, mitä he haluavat sanoa ja litteroin haastatteluja koneelle jo puheluiden aikana. Tekstit rakensin teema teemalta lähtien siitä, mistä haastateltavan ja Turkan ystävyys oli alkanut. Tuottajalle näytin tekstiä heti, kun sitä oli 'paperilla'.

Aura Nurmi kertoo jutussa, miten Sirkka Turkka unohtaa, kuka hänelle soittava Nurmi on. Turkka oli tunnettu runoilija, ja hänen muistisairautensa oli julkinen. Mietin silti paljon, onko oikein kirjoittaa sairaudesta ison yleisön *Hesariin*, kun Turkka ei voi olla jutunteossa mukana. Pohdin asiaa myös tuottajan kanssa. Palaute jutusta on ollut vain myönteistä. Silti tämäkin on kysymys, jota journalistien pitää pohtia." ●

Jos heillä
ei ole leipää,
syökööt
silakoita!

Helsinki

Hakiksen halli
palvelaa kansainvälistä
kansainvälistä

Kesäkesä
Helsinki
Helsinki